

IZNIMKA POLITIČKOG KAZNENOG DJELA U MEĐUNARODNIM UGOVORIMA

Sandra Vračan, dipl. iur. *

UDK 343.326/.4:341.24

Stručni rad

Primljeno: prosinac 2007.

Političkim utjecajem na interpretaciju pravnih pojmova i ekspresije u izvorima međunarodnog kaznenog prava može se načelom neizručenja za političke delikte koristiti kao pravnim razlogom za neizručenje. Tada čak i međunarodni zločini, pa i ratni zločini i terorizam, mogu biti pogrešno tumačeni, običan kriminal može postati politički, a pravo i njegova načela svode se na iluziju. Primjera za to ima dosta, ali je na svu sreću više onih u međunarodnoj suradnji koji se približavaju ili su identični ispravnom tumačenju načela međunarodnog kaznenog prava, pa i načela neizručenja za političke delikte. Preostaju veliki napori da se postojeći izvori toga prava usklade s tim načelima, da se uklone razlike koje postoje, da se revidiraju nejasne, nedovoljno određene i općenite formulacije u ekstradicijskom pravu. Tada će i u njihovoj primjeni raznih manipulacija s političkim deliktima, biti manje.

Ključne riječi: političko kazneno djelo; međunarodni ugovori; klauzula iznimke političkog kaznenog djela

1. UVOD

U teoriji kaznenog prava i u međunarodnom kaznenom pravu političko kazneno djelo je općeprihvaćeni naziv za skupinu kaznenih djela koja imaju određene političke sadržaje. Kaznena djela protiv države, bez obzira na to kako se ona prema užem i neposrednom objektu kaznenopravne zaštite dalje dijelila, označavaju se i nazivaju još i politička kaznena djela. Tako npr. još u francuskom KZ iz 1810. (Code Napoleon) nalazimo podjelu zločina na političke (*crimes*

* Sandra Vračan, dipl. iur., Obiteljski centar Zagreb, Ulica grada Chicaga 13, Zagreb

politique) i opće (*crimes de droit commun*). Isprva se moglo smatrati da su kaznena djela protiv države i politička kaznena djela zapravo sinonimi (istoznačnice) za sve inkriminacije kojima se kaznenopravnom prisilom izravno ili posredno zaštićuju država, njezin poredak i institucije. Međutim, nakon što je tridesetih godina 19. stoljeća Francois Guizot iznio novu koncepciju političkog delikta, u teoriji se počeo razlikovati

a) širi pojam takvog delikta koji odgovara sinonimu za sva kaznena djela protiv države i

b) uži pojam koji se odnosio samo na posebni, privilegirani status antidržavnih djela ili bolje rečeno njihovih počinitelja.¹

Politički delikt nije pojam međunarodnog kaznenog prava iako se u njemu pojavljuje, tumači i primjenjuje. Što jest, a što nije politički delikt trebalo bi biti određeno u općim odredbama svakog nacionalnog kaznenog prava na temelju usvojenih kriterija i standarda u izvorima suvremenog kaznenog prava prihvaćenih od većine država članica najvećih svjetskih i regionalnih integracijskih organizacija (Ujedinjeni narodi, Vijeće Europe i sl.). Iako neki kazneni zakoni upotrebljavaju termin *političko kazneno djelo*, nema primjera koji bi precizno opisao o kojim je to kaznenim djelima riječ. Zbog toga je razumljivo nastojanje teorije da se taj pojam ipak na neki način odredi kao manje-više upotrebljiv za najveći broj slučajeva u nacionalnom i međunarodnom kaznenom pravu. U nastojanju i pokušajima da se, na osnovi podataka o motivima i sadržaju ponašanja koja se u nacionalnim kaznenim zakonima smatraju tipičnim kaznenim djelima protiv vladara, države, njezina suvereniteta, ustavnog i političkog uređenja, režima vladavine, nezavisnosti ili sigurnosti i slično, odredi neka opća formula za razlikovanje političkih od ostalih delikata, u teoriji kaznenog prava nastajala su (u prošlom i ovom stoljeću) različita tumačenja i stajališta.

2. DEFINIRANJE POLITIČKOG KAZNENOG DJELA

Najčešće se smatra da se delikti protiv države ili politički delikti u širem smislu mogu podijeliti u dvije temeljne skupine:

1. tzv. *čiste* ili apsolutne političke delikte i
2. relativne političke delikte.

¹ Bavcon i dr., Kaznenopravna zaštita države i njenog društvenog uređenja, Zagreb, 1988., str. 35.

U tzv. *čiste* ili apsolutne političke delikte (lat. *absolute*: potpuno) spadala bi ona kaznena djela kojih je objekt kaznenopravne zaštite i neposredni objekt napada isključivo država, njezina vlast, uređenje i najviša tijela vladanja.

Takvim deliktima, koji se još nazivaju i antidržavnim, u našem Kaznenom zakonu² (dalje: KZ) možemo smatrati npr. veleizdaju (čl. 135.), priznavanje okupacije i kapitulacije (čl. 136.), ugrožavanje državne neovisnosti (čl. 137.), protudržavni terorizam (čl. 141.), oružanu pobunu (čl. 142.), diverziju (čl. 143.) i neka druga.

Relativni politički delikt po tom je shvaćanju svako kazneno djelo iz kataloga inkriminacija nekog kaznenog zakona koji je u nekoj relaciji (odnosu) prema objektu kaznenopravne zaštite apsolutnih, *čistih* političkih, antidržavnih kaznenih djela kojih je objekt kaznenopravne zaštite i izravni objekt napada sama država. Taj se odnos može prepoznati na temelju subjektivnih ili objektivnih sadržaja.

Prema takvoj podjeli relativnih političkih kaznenih djela po **subjektivnom kriteriju** (*in extremis*) odlučna je za postojanje političkog delikta antidržavna namjera počinitelja bilo kojeg kaznenog djela (npr. podmetanje požara radi stvaranja opće uznemirenosti i nesigurnosti).

Po **objektivnom kriteriju** odlučujuću ulogu pri određivanju je li neko kazneno djelo antidržavno odnosno političko ima objekt zaštite i konkretni objekt napada. Zbog toga rezultati prosudbe po tom kriteriju mogu biti u mnogim slučajevima podudarni s apsolutnim političkim deliktima. Zbog mogućih proizvoljnosti u tumačenju *antidržavne namjere, pobuda ili motiva* počinitelja bilo kojeg kaznenog djela iz kataloga inkriminacija nekog kaznenog zakona izvan onih koje su skupljene u određenoj glavi, kaznena djela protiv države, i poznatih zlorporaba takvog kriterija u totalitarističkim režimima, isključivo subjektivne sadržaje ne bi trebalo smatrati odlučujućim za prosudbu o postojanju relativnog političkog delikta. Ako se uopće treba neko ponašanje smatrati političkim deliktom, iako nije propisano u zakonu kao antidržavno kazneno djelo, uz velik se oprez i bez utjecaja konkretnih političkih utjecaja kaznenopravno može prihvatiti prosudba o postojanju političkog kaznenog djela samo na temelju objektivno-subjektivnog kriterija.³ Teorija je, u nastojanju da se neprihvatljivi rezultati o relativnom političkom deliktu svedu na najmanju moguću mjeru

² NN br. 110/97., 27/98., 129/00., 51/01., 111/03., 105/04., 84/05., 71/06. i 110/07.

³ Horvatić i dr., Rječnik kaznenog prava, Zagreb, 2002., str. 402.

(osobito primjenom subjektivnog kriterija), pokušala opisati dva tipa općih kaznenih djela koja se pod određenim uvjetima mogu smatrati političkim kaznenim djelima. Dakle, relativni politički delikti obično se dalje dijele na:

a) *kompleksne političke delikte* - to su oni politički delikti koji istovremeno ispunjavaju zakonske oznake običnog i političkog delikta - podjednako temeljno kazneno djelo po svojoj je biti dvaput inkriminirano, pri čemu je posebna zakonska oznaka političkog djela počiniteljeva pobuda (npr. obično ubojstvo upravo se zbog političkog motiva kvalificira kao atentat ako je riječ o usmrćenju predsjednika države, čl.138. KZ-a).⁴

b) *koneksne političke delikte* - to su obični delikti koji su počinjeni kao samostalno inkriminirano, ali u odnosu prema nekom političkom kaznenom djelu ipak kao pripremno djelo ili prethodna faza, ili kao posebno kazneno djelo učinjeno za vrijeme samog političkog kaznenog djela, ili kao samostalno inkriminirano naknadno djelo.⁵ Kako i samo ime kaže, politička kaznena djela su u koneksiji, povezanosti s antidržavnim kaznenim djelima, no da bi se ta obična kaznena djela mogla ubrojiti u politička, nije dovoljno samo slučajno i izvanjsko podudaranje jednog i drugog delikta, već mora postojati njihova objektivna (uzročna), ali i subjektivna povezanost (počinitelj mora biti svjestan da činjenjem kaznenog djela postiže neki drugi, politički cilj). Dakle, ta povezanost može biti zbog posebnih prilika u kojima je tipično nepolitičko kazneno djelo počinjeno (npr. za vrijeme oružanih sukoba, građanskog rata, prevrata i slično) ili ako je riječ o nepolitičkom kaznenom djelu koje je sastavni dio ukupnosti antidržavne djelatnosti (pripremanje, realni stjecaj, pomaganje nakon počinjenog djela kao samostalno kazneno djelo itd.).⁶

Političko kazneno djelo u užem smislu privilegirani je delikt. Radi se o inkriminacijama nenasilnih oblika ideološkog i političkog djelovanja pomoću kojih kazneno zakonodavstvo omogućuje sudskoj praksi zadiranje u domenu političkih i građanskih sloboda i prava čovjeka koji su priznati u međunarodnom pravu i potvrđeni u ustavima mnogih država. Međutim, iako je bit tog pojma nestradavanje trećih osoba, upravo je taj element zanemarivan pri korištenju pojma privilegiranog političkog kaznenog djela u užem smislu kao argumenta

⁴ Suprotno tome, tzv. teorija o apsolutnom političkom deliktu zagovara stajalište prema kojem bi svaki napad na državnog poglavara, bez obzira na motive, predstavljao političko kazneno djelo.

⁵ Derenčinović, D., *Ogledi o terorizmu i antiterorizmu*, Zagreb, 2005., str. 20.

⁶ Horvatić i dr., *op.cit.* (bilj. 3), str. 402.

kojim je osporavano izručenje osoba osumnjičenih za terorizam (ili kako drugačije osporavana međunarodna suradnja).⁷

Pri suprotstavljanju (međunarodnom) terorizmu međunarodna suradnja ne-
minovni je faktor, a institut izručenja tu zauzima posebno mjesto. Kao jedan od
oblika pravne pomoći taj je institut uglavnom bio nedovoljno učinkovit kad se
radilo o kaznenim djelima s elementima terorizma. U odnosima među državama
ta su se djela dugo smatrala političkim djelima koja ne mogu biti predmetom
zahtjeva za izručenjem. Postupno je takvo stajalište napušteno zbog shvaćanja
da se najteže povrede ljudskih prava i sloboda ne smiju tolerirati bez obzira na
politički predznak. Različiti su i sporni kriteriji je li zaista riječ o političkom
kaznenom djelu jer nije samo riječ o problematičnoj interpretaciji tog pojma,
već otežavajući razlozi definiranja tog pojma imaju i političko izvorište.

Definiranje toga pojma naročito je postalo aktualno upravo u vezi s ekstra-
dicijom, i to otkad su prvi put 1833. godine politički delikti izrijekom izuzeti
od izručenja. Otada taj pojam dobiva međunarodno značenje u toj mjeri da
neka prijašnja tumačenja u unutrašnjim pravima nisu zadovoljavajuća. Kaz-
nena djela koja su po svojoj prirodi politička postojala su u kaznenom pravu
još od antičkih vremena. Ako se i nisu tako nazivala, u biti ona se ne razlikuju
od jednog dijela kaznenih djela koja se danas nesumnjivo smatraju političkim.
Od rimskog prava u razdoblju prije Krista kad su poznata određena kaznena
djela protiv države (*perduellio*), i nešto kasnije kad se sudilo za *crimina maje-
statis* i *crimina laese majestatis*, tj. za svaki napad na *amplitude ac dignitas populi
Romani*, odnosno u carsko doba na cara ili njegova funkcionara, do kaznenih
djela izdaje, veleizdaje, uvrede vladara i sl. u srednjovjekovnom germanskom,
engleskom, francuskom pravu i pravima drugih zemalja, kaznenog djela pobune
u austrijskom pravu i zločina protiv naroda (*crime de lese-nation*) u dokumenti-
ma iz Francuske revolucije, riječ je samo o raznim varijantama kaznenopravne
represije protiv političkih protivnika koji su svojim postupcima ostvarili neko
od ponašanja predviđeno zakonima određene zemlje u određeno vrijeme.⁸

U pokušajima da se na osnovi podataka o postojanju i sadržaju ponašanja
koja su u nacionalnim kaznenim zakonima određena kao tipična kaznena djela
protiv vladara, države, njezina suvereniteta ili integriteta, ustava, ustavnog ili
političkog pokreta, režima vladavine, nezavisnosti i sigurnosti zemlje i slično

⁷ Derenčinović, D., op.cit. (bilj. 5), str. 20.

⁸ Horvatić, Ž., Kazneno pravo i druge kaznene znanosti - odabrani radovi 1963-2003.,
Zagreb, 2004., str. 398.

definira neka opća formula za razlikovanje političkih od ostalih delikata u međunarodnim odnosima s kojima se od druge polovine 19. st. bavi pravna doktrina, formirale su se, kako je to već spomenuto, uglavnom tri grupe teorija: objektivne, subjektivne i mješovite.

Povijesno postoje tri opravdanja za uključivanje iznimke političkog kaznenog djela u ekstradicijske ugovore.

a) Prvo se osniva na prosudbi da su i mirne i nasilne političke pobune legitime metode za postizanje političkih promjena. Države kao što su Francuska i SAD, kojih su vlade uspostavljene upravo zahvaljujući nasilnim revolucijama, priznale su pravo i drugim političkim disidentima na slične pobune.⁹ Takve se prosudbe baziraju na političkoj filozofiji 18. stoljeća koja je prava osoba unutar države stavljala ispred prava vladara nad njegovim građanima. U isto vrijeme, počela se prihvaćati ideja da svi ljudi imaju prirodno pravo na samoodređenje i do 20. stoljeća realizacija tog prava postala je svrhom međunarodnog prava. Mnogobrojne kolonijalne pobune u zadnjih dvjesto godina dokaz su široko rasprostranjenog prihvaćanja da je oružana pobuna često nužno sredstvo za postizanje predstavničke vlasti. Usko je povezana sa zaštitom ljudskih prava i ideja da oni koji su sudjelovali u pobuni ne smiju biti vraćeni u mjesto pobune kako bi im sudio razljućeni politički neprijatelj. S obzirom na te razloge, nepravično je izručiti i kazniti pobunjenika samo zato što pobuna u kojoj je sudjelovao nije uspjela. Izručenje se odbija da bi se zaštitilo (poražene) optuženike od pobjedničke pravde.

b) Drugi temelj za iznimku političkog kaznenog djela jest načelna dužnost država da ostanu neutralne kad je riječ o internim sukobima. Razdori građana smatraju se domaćim problemom i države u koje su prognani pobjegli nerado se tu miješaju. Za političke prijestupnike udovoljenje izručenju jednako je loše kao i prikloniti se vladi države tražiteljice i poricati legitimnost pobunjeničkih zahtjeva. Bez iznimke političkog kaznenog djela zamoljena država zloupotreb-
ljavala bi svoju obvezu zadržavanja neutralnosti.

c) Treće opravdanje za iznimku političkog kaznenog djela proizlazi iz činjenice da politička kaznena djela proizvode manje problema svjetskom poretku nego obična kaznena djela. S obzirom na to da su ta kaznena djela usmjerena na određenu vladajuću strukturu (zemlje tražiteljice - kao odgovor na njezinu državnu politiku), oni koji su počinili takva kaznena djela ne sma-

⁹ Cain, M.M., *Abrogating the Relative Political Offense Exception to Extradition: The United States-United Kingdom Supplementary Extradition Treaty, 1986./ 87.*, str. 464.

traju se prijeljnom drugim vladama. Riječ je o manjku zajedničkog interesa za suzbijanje kriminaliteta između zemlje tražiteljice i zamoljene zemlje. Politički prijestupnici ne čine kaznena djela zbog osobnih probitaka, već zbog onoga što oni smatraju općim društvenim dobrom.¹⁰ S obzirom na te razloge, jednom kad se te osobe maknu iz političke situacije koja ih navodi na njihova djela, one nemaju razloga kriminalno se ponašati, te se teoretski i neće tako ponašati.¹¹ Tako one nisu prijeljna ni općoj sigurnosti zemlje koja daje azil ni svjetskom poretku, a same zamoljene zemlje nemaju osobitog interesa da ih kroz izručenje maknu iz svoje jurisdikcije.

3. ANALIZA IZNIMKE POLITIČKOG KAZNENOG DJELA U MEĐUNARODNIM UGOVORIMA

U ovom radu navedeni su relevantni bilateralni i multilateralni ugovori (konvencije) s područja međunarodne pravne pomoći i suradnje u građanskim i kaznenim stvarima s ciljem istraživanja u kojim se ugovorima pojavljuje iznimka političkog kaznenog djela, kako je definirana te u kakvoj je relaciji datum sklapanja ugovora i definicija iznimke političkog kaznenog djela.

a) Bilateralni međunarodni ugovori

1. Albanija

1. Konvencija o izdavanju krivaca između Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i Albanske Republike¹² od 22. lipnja 1926. u čl. 4. a) sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela:

Nema mjesta izručenju

a) za političke zločine ili za djela, koja su u vezi s takvim prijestupima, izuzev slučajeva, kad je djelo uglavnom čisti zločin (delikt). Neće se smatrati kao političko kazneno djelo, ni

¹⁰ Cf. *ibid.*, str. 466.

¹¹ Wijngaert, C., *The political offense exception to extradition: the delicate problem of balancing the rights of the individual and the international public order*, Deventer: Kluwer, 1980., str. 205.

¹² Konvencija je objavljena 1929. (Službene novine, br. 117/29), a stupila je na snagu 17. svibnja 1929.

kao djelo u vezi sa sličnim kaznenim djelom, atentat na poglavara države, kad taj atentat predstavlja kazneno djelo ubojstva ili pokušaja ili sudioništva u tom kaznenom djelu

b) za vojne zločine tj. za djela, koja su kažnjiva samo po vojnim zakonima ...

U stavku 2. stoji da država od koje se traži izručenje ima sama odlučiti potpada li kažnjivo djelo zbog kojeg je traženo izručenje pod jednu od gornjih točaka.

2. Australija

1. Ugovor s Australijom o uzajamnom izručenju krivaca¹³, Beograd, 6. prosinca 1900., sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela u čl. 6. koja glasi:

Odbjegli krivac neće se izručivati ako je djelo, zbog kojeg se njegovo izručenje traži, političko, ili ako on (krivac) dokaže da je molba za njegovo izručenje učinjena u cilju da se nad njim provede kaznena istraga ili da se on kazni za djelo političke prirode.

2. Konvencija s Australijom o uređenju međusobne pomoći u vođenju postupka u građanskim i trgovačkim stvarima koje su u tečaju ili koje mogu biti u tečaju pred odnosnim sudskim vlastima¹⁴, London, 27. veljače 1936., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

3. Sporazum s Australijom o razmjeni službenih publikacija¹⁵, Kambera, 19. studenoga 1953., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

3. Austrija

1. Ugovor o uzajamnog pravnom saobraćaju između FNRJ i Republike Austrije¹⁶, Beč, 16. prosinca 1954., sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela u čl. 20. koja glasi:

¹³ Ugovor je objavljen u Srpskim novinama br. 35/ 1901. pod nazivom *Ugovor o uzajamnom izdavanju krivaca između Srbije i Velike Britanije*, a stupio je na snagu 23. veljače 1901. Na osnovi članka 17. važnost Ugovora proširena je i na kolonije i posjede Velike Britanije, a u odnosu na Australiju zadržana je i nakon stjecanja njezine nezavisnosti.

¹⁴ Tekst Konvencije objavljen je u Službenim novinama Kraljevine Jugoslavije br. 116-xxxv/ 37. Hrvatska je stranka na temelju sukcesije, NN MU br. 1/97. Tekst Konvencije može se pronaći i na engleskom jeziku na adresi [http:// www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1938/ 2.html](http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1938/2.html)

¹⁵ Tekst Sporazuma objavljen u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 5/55.

¹⁶ Tekst Ugovora objavljen u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 8/55.

Dostavljanje se neće vršiti niti će se ukazivati pravna pomoć ako djelo, koje je predmet kaznenog postupka, prema zakonima zamoljene države nije sudski kažnjivo ili ako ono predstavlja političko, čisto vojno ili fiskalno kazneno djelo.

2. Sporazum s Austrijom o uzajamnom priznavanju i izvršenju odluka o izdržavanju¹⁷, Beč, 10. listopada 1961., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

3. Ugovor s Austrijom o izručenju¹⁸, Beograd, 1. veljače 1982., sadržava članak 5. pod nazivom *Politička kaznena djela*. On glasi:

1. Izručenje se neće odobriti ako se traži zbog djela koje je prema mišljenju zamoljene države kazneno djelo političkog karaktera.

2. Kaznenim djelom političkog karaktera neće se smatrati djelo protiv života, uključujući tu i pokušaj i sudioništvo, te svako drugo kazneno djelo kod kojeg, uzimajući u obzir sve okolnosti pojedinačnog slučaja, a osobito način izvršenja, primijenjena ili zapriječena sredstva ili težinu nastalih ili očekivane posljedice, kriminalni karakter djela preteže nad političkim.

4. Ugovor s Austrijom o međusobnom izvršenju sudskih odluka u krivičnim stvarima¹⁹, Beograd, 1. veljače 1982., sadržava članak 3. pod nazivom *Politička kaznena djela*. On glasi:

1. Nadzor ili izvršenje se neće provesti ako je djelo na kojem se temelji sudska odluka prema mišljenju zamoljene države kazneno djelo političkog karaktera.

2. Neće se smatrati kaznenim djelom političkog karaktera djelo kod kojeg, uzimajući u obzir sve okolnosti pojedinačnog slučaja, osobito način izvršenja, primijenjena ili zapriječena sredstva ili težinu nastalih ili očekivanih posljedica, kriminalni karakter djela preteže nad političkim.

5. Ugovor s Austrijom o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima²⁰, Beograd, 1. veljače 1982., u čl. 4. predviđa slučajeve u kojima se pravna pomoć ne pruža, a navedeno pod c) klauzula je iznimka političkog kaznenog djela. *Pravna pomoć se ne pruža:*

a) ako djelo koje je navedeno u zamolnici nije sudski kažnjivo prema pravu zamoljene države;

¹⁷ Vidi: podtočku 8. točke I. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju sukcesije (Austrija) - NN MU, br. 1/97. Tekst Sporazuma objavljen je u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori, br. 2/63.

¹⁸ Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 2 /83 od 1.2.1983., a stupio je na snagu 1. siječnja 1984.

¹⁹ Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 2 /83 od 1.2.1983.

²⁰ Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 2 /83 od 1.2.1983.

b) ako bi izvršenje zamolnice moglo ugroziti suverenitet ili sigurnost zamoljene države ili bi bilo u suprotnosti s načelima njezina pravnog poretka;

c) ako je djelo navedeno u zamolnici prema mišljenju zamoljene države kazneno djelo političkog karaktera ili vojno kazneno djelo;

d) za radnje koje prema mišljenju zamoljene države isključivo čine povredu propisa o porezima, monopolu ili devizama, ili povredu propisa o vanjskoj trgovini, ako ovim ugovorom nije drugačije određeno.

6. Sporazum s Austrijom o uzajamnom priznavanju i izvršenju odluka izbranih sudova i poravnanja zaključenih pred izbranim sudovima u trgovačkim stvarima²¹, Beograd, 18. ožujka 1960., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

4. Belgija

1. Konvencija o izdavanju izvoda iz matičnih knjiga i oslobođenju od legalizacije²², Beograd, 24. rujna 1971., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

2. Sporazum o pravnoj pomoći u građanskim i trgovačkim stvarima između SFRJ i Kraljevine Belgije²³, Beograd, 24. rujna 1971., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

3. Konvencija o ekstradiciji i pravnoj pomoći u krivičnim stvarima između SFRJ i Kraljevine Belgije²⁴, Beograd, 4. lipnja 1971., sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela u članku 5. koji glasi:

1. Izručenje se neće odobriti ako zamoljena država smatra djelo za koje se izručenje traži političkim kaznenim djelom ili u vezi s takvim kaznenim djelom.

2. Napad na život koji nije učinjen u otvorenoj borbi neće se smatrati da je po sili zakona političko kazneno djelo što čini zapreku za izručenje.

3. Odredbe ovog člana ne diraju u obveze što su ih ugovornice preuzele ili će preuzeti na temelju međunarodnih višestranih konvencija.

4. Konvencija s Belgijom o priznanju i izvršenju sudskih odluka o izdržavanju²⁵, Beograd, 12. prosinca 1973., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

²¹ Tekst Ugovora objavljen u SL FNRJ - Međunarodni ugovori, br. 5/61.

²² Tekst Konvencije objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 55/72.

²³ Tekst Sporazuma objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 7/74 od 1.7.1974.

²⁴ Tekst Sporazuma objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 9/73 od 1.9.1973.

²⁵ Tekst Sporazuma objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 45/76.

5. *Bosna i Hercegovina*

1. Sporazum između Vlade Republike Hrvatske, Vlade Bosne i Hercegovine i Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima²⁶, Split, 26. veljače 1996. (područje primjene - Federacija BiH).

Članak 26. sadržava odredbu koja državama ugovornicama omogućuje odbijanje pravne pomoći, između ostalog, i ako je zamolnica u svezi s djelom koje je po mišljenju zamoljene države političke ili vojne prirode.

2. Sporazum između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o izmjeni Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske, Vlade Bosne i Hercegovine i Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima²⁷ potpisan 17. lipnja 2002. ne mijenja ništa glede klauzule iznimke političkog kaznenog djela, što znači da ona ostaje na snazi.

6. *Bugarska*

1. Ugovor između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Narodne Republike Bugarske o uzajamnoj pravnoj pomoći²⁸, Sofija, 23. ožujka 1956.

U čl. 56. sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela. Tako se pravna pomoć neće pružati ako djelo za koje se vodi kazneni postupak prema zakonima zamoljene države nije sudski kažnjivo ili ako je ono političko ili čisto vojno kazneno djelo (koje se sastoji isključivo u povredi vojnih obveza).

7. *Češka Republika*

1. Ugovor o reguliranju pravnih odnosa u građanskim, porodičnim i krivičnim stvarima između SFRJ i Čehoslovačke Republike²⁹, Beograd, 20. siječnja 1964., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

2. Ugovor između SFRJ i ČSSR o međusobnoj predaji osuđenih osoba radi izdržavanja kazne zatvora³⁰, Prag, 23. svibnja 1989., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

²⁶ NN MU br. 12/96.

²⁷ NN MU br. 5/3.

²⁸ Tekst Ugovora objavljen u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 1/57 od 1.1.1957.

²⁹ Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 13/64.

³⁰ Tekst Sporazuma objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 6/90.

8. Danska

1. Ugovor između SFRJ i Kraljevine Danske o međusobnoj predaji osuđenih lica radi izdržavanja kazne zatvora³¹, Beograd, 28. listopada 1988., među slučajevima kad se predaja osuđene osobe neće izvršiti u čl. 6. st. 1. t. 2. navodi da je to i ako je djelo, prema mišljenju zamoljene države, kazneno djelo političkog karaktera.

9. Francuska

1. Konvencija o priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima između SFRJ i Republike Francuske³², Pariz, 18. svibnja 1971., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

2. Sporazum³³ o olakšavanju primjene Haške konvencije o građanskom postupku od 1. ožujka 1954. sklopljen 29. listopada 1969. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

3. Konvencija o izdavanju isprava o osobnom stanju i oslobođenju od legalizacije³⁴ od 29. listopada 1969. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

4. Konvencija o uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima između SFRJ i Republike Francuske³⁵, Beograd, 29. listopada 1969., u čl. 2. a) sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela. Ona glasi: *Ova Konvencija se ne primjenjuje na kaznena djela koja zamoljena strana smatra političkim ili s njima povezanim djelima, vojnim ili fiskalnim djelima ...*

5. Konvencija o izručivanju između SFRJ i Republike Francuske³⁶, Pariz, 23. rujna 1970. Klauzula iznimke političkog kaznenog djela dana je u odredbi čl. 4. prema kojoj se izručenje ne odobrava ako zamoljena strana djelo za koje

³¹ Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 5/89. od 1.5. 1989.

³² Tekst Konvencije objavljen u SL SFRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 7/72.

³³ NN MU br. 4/96. Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 15/71.

³⁴ NN MU br. 4/96. Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 1/71.

³⁵ Tekst Konvencije objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 16/71.

³⁶ Tekst Konvencije objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 43/71.

se izručenje traži smatra političkim kaznenim djelom ili djelom općeg prava učinjenim u prvom redu u političkom cilju. Međutim, politički karakter kaznenog djela nije po sili zakona smetnja za izručenje ako je riječ o napadu na život pojedinaca koji nije izvršen u otvorenoj borbi. Odredbe ovoga članka ne diraju u obveze što su ih strane ugovornice preuzele ili će preuzeti na osnovi međunarodnih višestranih konvencija.

10. Grčka

1. Ugovor između SFRJ i Kraljevine Grčke o uzajamnim pravnim odnosima³⁷, Atena, 18. lipnja 1959., u čl. 33. propisuje da se pravna pomoć neće pružati ako djelo koje je predmet kaznenog postupka prema zakonima zamoljene države nije sudski kažnjivo ili ako ono predstavlja političko, čisto vojno ili fiskalno kazneno djelo.

2. Sporazum između FNRJ i Kraljevine Grčke o uzajamnom priznavanju i izvršenju sudskih odluka³⁸, Atena, 18. lipnja 1959., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

11. Italija

1. Konvencija o uzajamnoj pravnoj pomoći u građanskim i upravnim stvarima³⁹ od 3. prosinca 1960. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

2. Konvencija o izdavanju krivaca⁴⁰ od 6. travnja 1922. Prema čl. 5. izručenje se, između ostaloga, neće dopustiti za političke krivice ili za djela s takvim krivicama, osim ako djelo čini pretežno čisto kazneno djelo. Svako tumačenje o prirodi djela istim je člankom pridržano isključivo za vlasti zamoljene države.

3. Konvencija o pravnoj i sudskoj zaštiti odnosnih državljana⁴¹ od 6. travnja 1922. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

³⁷ Tekst Ugovora objavljen u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 7/60.

³⁸ Tekst Ugovora objavljen u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 6/60.

³⁹ Tekst Konvencije objavljen u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 5/63.

⁴⁰ Tekst Konvencije objavljen u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 42/31.

⁴¹ Tekst Konvencije objavljen u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 42/31.

12. Kanada

1. Konvencija s Kanadom o uređenju međusobne pomoći u vođenju postupka u građanskim i trgovačkim stvarima koje su u tečaju ili koje mogu biti u tečaju pred odnosnim sudskim vlastima⁴², London, 27. veljače 1936., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

13. Mađarska

1. Ugovor između SFRJ i NR Mađarske o uzajamnom pravnom saobraćaju⁴³ od 7. ožujka 1968. ima vrlo konciznu odredbu u čl. 89. koja glasi: *Izručenje se neće odobriti za djelo koje se po ocjeni zamoljene strane ugovornice smatra političkim kaznenim djelom.*

2. Ugovor o izmjeni i dopuni Ugovora o uzajamnom pravnom saobraćaju⁴⁴ od 7. ožujka 1968. godine sklopljen 25. travnja 1986. ne mijenja ništa glede klauzule iznimke političkog kaznenog djela, što znači da ona ostaje na snazi.

14. Makedonija

1. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Makedonije o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima⁴⁵ potpisan u Skopju 2. rujna 1994. Odbijanje pravne pomoći regulirano je u članku 26. prema kojem će ugovorne stranke odbiti pravnu pomoć: ako djelo koje je navedeno u zamolnici po pravu zamoljene države nije kazneno djelo, ako bi udovoljavanje zamolnici bilo u suprotnosti s pravnim poretkom zamoljene države i moglo bi slijedom toga, po mišljenju zamoljene države, ugroziti njezinu suverenost, sigurnost ili njezine druge bitne interese te ako je zamolnica u svezi s djelom koje je po mišljenju zamoljene države političko ili vojno kazneno djelo.

2. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Makedonije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima⁴⁶ potpisan u Skopju

⁴² Tekst Konvencije objavljen je u Službenim novinama Kraljevine Jugoslavije br. 116-xxv/37. Hrvatska je stranka na temelju sukcesije, NN MU br. 1/97. Tekst Konvencije na engleskom jeziku na adresi <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1938/2.html>

⁴³ Tekst Konvencije objavljen u SL SFRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 3/68, i SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 1/87.

⁴⁴ NN MU br. 13/97.

⁴⁵ NN MU br. 3/95. Ugovor je stupio na snagu 29. svibnja 1995. (Objava u NN MU 1/97).

⁴⁶ NN MU br. 8/95. Ugovor je stupio na snagu 26. lipnja 1995. (Objava u NN MU 12/97).

2. rujna 1994. Članak 3. sadržava čak 10 situacija u kojima se izvršenje ili nadzor neće preuzeti, a pod točkom broj 2. u prvom stavku upravo je slučaj kada država izvršenja smatra da je djelo na kojem se temelji pravomoćna sudska odluka političke, vojne ili fiskalne prirode. Zamoljena država treba bez odgađanja izvijestiti državu moliteljicu o tome što je poduzela u povodu zamolbe, a u slučaju odbijanja zamolbe za preuzimanje izvršenja ili nadzora, u cjelini ili djelomično, zamoljena država dužna je obrazložiti razlog ili razloge za odbijanje.

15. *Novi Zeland*

1. Sporazum o uzajamnom izručenju krivaca⁴⁷ od 6. prosinca 1900. sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela u članku 6. prema kojem se bjeGUNAC neće izručiti ako je djelo na temelju kojeg se izručenje traži političkog karaktera ili ako dokaže da se njegovo izručenje traži s ciljem da mu se sudi ili da ga se kazni zbog političkog kaznenog djela.

2. Razmjena nota o proširenju Sporazuma o uzajamnom izdavanju krivaca⁴⁸ od 6. prosinca 1900., u odnosu na određena mandatna područja od 7. prosinca 1927., 27. kolovoza 1928. i 22. listopada 1928. ne sadržava ništa glede klauzule iznimke političkog kaznenog djela, što znači da ona ostaje na snazi i nakon proširenja Sporazuma.

3. Konvencija o uređenju međusobne pomoći u vođenju postupka u građanskim i trgovinskim stvarima koje su u tečaju ili koje mogu biti u tečaju pred odnosnim sudskim vlastima⁴⁹ od 27. veljače 1936. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

⁴⁷ Vidi podtočku 1. točke I. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju sukcesije (s Novim Zelandom) - NN MU, br. 4/02. Tekst Konvencije na engleskom jeziku na adresi <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1901/123.html>

⁴⁸ Vidi točku I. pod 2. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacije o sukcesiji - (i Sporazuma s Novim Zelandom) - NN MU, br. 4/02 (objava u Zbirci ugovora Društva naroda, knjiga lxxxiii, str. 490, Martens - II, xxix, str. 563).

⁴⁹ Vidi podtočku 3. točke I. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju sukcesije (s Novim Zelandom) - NN MU, br. 4/02. Tekst Konvencije na engleskom jeziku na adresi <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1938/2.html>

16. Njemačka

1. Ugovor o pravnoj pomoći u kaznenim stvarima⁵⁰ od 1. listopada 1971. ima članak 3. koji nosi naslov *Politička kaznena djela*. Već u prvom stavku sadržana je klauzula iznimke političkog kaznenog djela. Tako se pravna pomoć može odbiti ako se zamolnica odnosi na kazneno djelo što je po ocjeni zamoljene države političko kazneno djelo ili djelo povezano s takvim kaznenim djelom.

2. Sporazum o izdavanju⁵¹ od 26. studenoga 1970. također ima članak 3. koji nosi naslov *Politička kaznena djela*. U prvom stavku sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela prema kojoj se izručenje neće odobravati ako se traži zbog kaznenog djela koje je prema ocjeni zamoljene države političko kazneno djelo ili djelo povezano s takvim kaznenim djelom.

17. Rumunjska

1. Ugovor o pravnoj pomoći⁵² od 18. listopada 1960. u čl. 69. a) navodi da izručenju nema mjesta ako je osoba izručenje koje se traži izvršila kazneno djelo političke prirode.

2. Dodatni protokol⁵³ Ugovoru o pravnoj pomoći od 18. listopada 1960., sklopljen 21. siječnja 1972., ne sadržava ništa glede klauzule iznimke političkog kaznenog djela, što znači da ona ostaje na snazi.

18. Ruska Federacija

1. Ugovor između FNRJ i SSSR o pravnoj pomoći u građanskim, porodičnim i krivičnim stvarima⁵⁴, Moskva, 24. veljače 1962., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

19. SAD

1. Konvencija o izdavanju krivaca⁵⁵ od 12/25. listopada 1901. u čl. 6. sadržava odredbu prema kojoj se odbjegli krivac neće izručiti ako je prijestup za

⁵⁰ Tekst Ugovora objavljen u Službenom listu, broj 33/72 - opća sukcesija.

⁵¹ Tekst Sporazuma objavljen je u Službenom listu - Dodatak, br. 17/76 - opća sukcesija.

⁵² Tekst Ugovora objavljen je u SL FNRJ - Dodatak, broj 8/61 - opća sukcesija.

⁵³ Tekst Ugovora objavljen je u SL SFRJ - Dodatak, broj 4/73 - opća sukcesija.

⁵⁴ Vidi točku 6 Odluke ... (s Ruskom Federacijom) - NN MU, broj 4/98. Ugovor je objavljen u SL FNRJ - Dodatak, br. 5/63.

⁵⁵ Tekst Konvencije objavljen je u Službenim novinama, br. 33/1902 - opća sukcesija.

koji se traži njegovo izručenje političkog karaktera ili ako dokaže da je traženje njegova izručenja u samom predmetu učinjeno u želji da se sudi ili kazni za prijestup političkog karaktera.

Nijedna osoba koju jedna od visokih ugovornica izruči drugoj ne podliježe suđenju, niti se može suditi niti kazniti ma za koje političko zločinstvo ili prijestup, ili ma za kakvo djelo s njim u svezi, koje je ta osoba počinila prije svog izručenja.

Ako bi se pojavilo kakvo pitanje o tome spada li pojedini slučaj pod propise ovog članka, konačno će biti rješenje vlasti one vlade kojoj je upućen zahtjev za izručenje ili koja je izručenje odobrila.

2. Pismo suglasnosti o provedbi Zakona između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Sjedinjenih Američkih Država⁵⁶, potpisano u Zagrebu 19. rujna 2001., ne sadržava ništa glede klauzule iznimke političkog kaznenog djela, što znači da ona ostaje na snazi.

20. Slovenija

1. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima⁵⁷, Zagreb, 7. veljače 1994., regulirao je odbijanje pravne pomoći u članku 28. Taj članak u točki 3. navodi da će države ugovornice odbiti pravnu pomoć ako je zamolnica u svezi s djelom koje je po mišljenju zamoljene države političko ili vojno kazneno djelo.

2. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima⁵⁸, Zagreb, 7. veljače 1994. Članak 3. st. 1. sadržava odredbu prema kojoj se izvršenje ili nadzor neće preuzeti ako država izvršenja smatra da je djelo na kojem se temelji pravomoćna sudska odluka političke, vojne ili fiskalne prirode.

3. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o izručenju⁵⁹, Brdo kod Kranja, 8. srpnja 1994. Članak 9. st. 1. propisuje kao prvi od sedam slučajeva kad se izručenje ne dopušta upravo ako se izručenje moli zbog djela

⁵⁶ NN MU br. 15/01.

⁵⁷ Tekst Ugovora objavljen je u NN MU br. 3/94., a stupio je na snagu 19.8.1995. (točka 51. Objave... - NN MU 1/97).

⁵⁸ Tekst Ugovora objavljen je u NN MU br. 3/94., a stupio je na snagu 19.8.1995. (točka 46. Objave... - NN MU 1/97).

⁵⁹ Tekst Ugovora objavljen je u NN MU br. 5/95., a stupio je na snagu 10.4.1998. (Objava... - NN MU 6/98 i 5/99).

koje je po mišljenju zamoljene države isključivo političko kazneno djelo ili kazneno djelo koje predstavlja povredu vojne obveze. U drugom stavku istoga članka stoji da se kao kazneno djelo političkog karaktera neće smatrati djelo protiv života, uključujući i pokušaj i sudioništvo, kao i svako drugo kazneno djelo kod kojeg, uzimajući u obzir sve okolnosti pojedinačnog slučaja, a naročito način izvršenja, primijenjena ili zaprijećena sredstva ili težinu nastale ili očekivane posljedice, kriminalni karakter djela preteže nad političkim.

4. Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o prihvatu osoba na zajedničkoj državnoj granici⁶⁰ od 4. lipnja 1993. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

21. Slovačka Republika

1. Ugovor o reguliranju pravnih odnosa u građanskim, porodičnim i krivičnim stvarima između SFRJ i Čehoslovačke Republike⁶¹, Beograd, 20. siječnja 1964., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

2. Ugovor između SFRJ i ČSSR o međusobnoj predaji osuđenih osoba radi izdržavanja kazne zatvora⁶², Prag, od 23. svibnja 1989., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

22. Srbija i Crna Gora

1. Ugovor između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima⁶³, potpisan u Beogradu 15. rujna 1997., u članku 27. navodi da će države stranke odbiti pravnu pomoć ako djelo koje je navedeno u zamolnici po pravu zamoljene države nije kazneno djelo te ako je zamolnica u svezi s djelom koje je po mišljenju zamoljene države političke ili vojne prirode.

⁶⁰ Tekst Ugovora objavljen je u NN MU br. 6/94.

⁶¹ Vidi podtočku 10. točke I. Odluke... (sa Slovačkom), NN MU br. 11/ 97 (tekst Ugovora objavljen je u SL SFRJ: Dodatak - Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 13/ 64).

⁶² Vidi podtočku 23. točke I. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju sukcesije (sa Slovačkom Republikom) - NN MU br. 11/97 (tekst Ugovora objavljen je u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 6/ 90).

⁶³ Tekst Ugovora objavljen je u NN MU br. 6/98., stupio je na snagu 28.5.1998. (Objava ... NN MU 8/98).

23. Španjolska

1. Sporazum između Vlade SFRJ i Vlade Kraljevine Španjolske o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i izdavanju krivaca⁶⁴, Beograd, 8. srpnja 1980., u čl. 7. regulira razloge za odbijanje pravne pomoći. Među njima je i slučaj ako se zamolnica odnosi na kazneno djelo koje je prema ocjeni zamoljene države političko kazneno djelo ili djelo povezano s takvim kaznenim djelom. U sljedećem članku, koji nosi naslov *Politička kaznena djela*, navedeno je da se političkim kaznenim djelom ili s njim povezanim kaznenim djelom neće smatrati terorističko djelo protiv života, uključujući tu i pokušaj i sudioništvo (st. 1.), s tim da primjena prvog stavka ne dira u obveze što su ih stranke ugovornice preuzele ili će ih preuzeti na temelju drugoga višestranoga međunarodnog ugovora (st. 2.).

24. Švicarska Konfederacija

1. Konvencija sa Švicarskom Konfederacijom o izdavanju krivaca⁶⁵, Beč, 28. studenoga 1887., u čl. 6. propisuje da su politički zločini i prijestupi, a tako i vojnički prijestupi, izuzeti od ove konvencije. Posebno je utvrđeno da ni u kojem slučaju osoba koje je izručenje dopušteno ne može biti suđena ili kažnjena za kakav politički ili čisto vojnički prijestup učinjen prije izručenja, niti pak za kakvo djelo koje bi stajalo u vezi s kakvim sličnim prijestupom.

25. Turska

1. Konvencija između SFRJ i Republike Turske o sudskoj i pravnoj pomoći u kaznenim stvarima⁶⁶, Ankara, 8. listopada 1973. U čl. 3. st. 1. propisano je da se pravna pomoć može odbiti ako se zahtjev odnosi na kaznena djela koja zamoljena država smatra kaznenim djelima političke naravi ili ako su u svezi

⁶⁴ Vidi podtočku 3. točke I. Odluke o objavljivanju popisa dvostranih međunarodnih ugovora kojih je RH stranka na temelju sukcesije (s Kraljevinom Španjolskom) - NN MU br. 13/97 (Tekst sporazuma objavljen je u SL SFRJ - MU, br. 3/81).

⁶⁵ Vidi podtočku I. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju sukcesije (sa Švicarskom Konfederacijom) - NN MU, br. 1/97 (tekst Sporazuma objavljen je u Službenim novinama Kraljevine Srbije, br. 83/1888).

⁶⁶ Vidi: podtočku 4. točke I. Odluke ... (s Turskom) - NN MU, br. 13/97 (Tekst Konvencije objavljen je u SL SFRJ - MU, br. 12/76).

s takvim kaznenim djelima. Sljedeći stavak propisuje da se kaznenim djelom političke naravi ili kaznenim djelom u svezi s njime prema prethodnom stavku ovog članka ne smatraju: a) napad na život, uključujući i pokušaj i sudioništvo, osim ako nije učinjen u otvorenoj borbi; b) kaznena djela za koja je obveza gonjenja utvrđena višestranim međunarodnim sporazumima.

2. Konvencija o izdavanju između SFRJ i Republike Turske⁶⁷ od 17. studenoga 1973.

Članak 4. nazvan *Politička kaznena djela* propisuje da se izručenje neće odobriti ako zamoljena strana smatra da je djelo zbog kojega se zahtijeva izručenje kazneno djelo političke naravi ili da je u svezi s takvim kaznenim djelom. Ugovornice se slažu da zbog običnog kaznenog djela ne zahtijevaju izručenje koje se zahtijeva jedino radi progona ili kažnjavanja osobe iz rasnih, vjerskih, nacionalnih razloga ili iz razloga političkog uvjerenja. U čl. 4. st. 2. stoji da se prema stavku 1. ovog članka kaznenim djelima političke naravi ili kaznenim djelima u svezi s time ne smatraju: a) napad na život, uključujući i pokušaj i sudioništvo, osim ako nije učinjen u otvorenoj borbi; b) kaznena djela za koja je obveza gonjenja utvrđena višestranim međunarodnim sporazumima. U navedenim slučajevima postoji obveza izručivanja u skladu s člankom 1.

3. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Turske o pravnoj pomoći u građanskim i trgovačkim stvarima⁶⁸, potpisan u Ankari 10. veljače 1999., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

26. Ujedinjeno Kraljevstvo

1. Konvencija između Kraljevine Jugoslavije i Velike Britanije o uređenju međusobne pomoći u vođenju postupka u građanskim i trgovačkim stvarima koje su u tečaju ili koje mogu biti u tečaju pred odnosnim sudskim vlastima⁶⁹, London, 27. veljače 1936., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

⁶⁷ Tekst Konvencije objavljen je u SL SFRJ - Dodatak br. 47/75 - opća sukcesija

⁶⁸ Ugovor je objavljen u NN MU, broj 15/00. Ugovor je stupio na snagu 19.1.2003. (Objava NN MU 1/03).

⁶⁹ Vidi točku I pod 3. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacije o sukcesiji (s Ujedinjenim Kraljevstvom i s Novim Zelandom), NN MU br. 11/97, 4/02 (tekst Konvencije objavljen je u Službenim novinama Kraljevine Jugoslavije, br. 16-xxv od 26. svibnja 1937. Zbirka međunarodnih ugovora br. 10/37. Može se naći i na engleskom jeziku na internetskoj adresi <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1938/2.html>).

2. Sporazum o uzajamnom izručenju krivaca između Kraljevine Srbije i Velike Britanije⁷⁰, Beograd, 6. prosinca 1900. Članak 6. glasi: *Odbjegli krivac neće se izručivati ako je djelo, zbog kojeg se njegovo izručenje traži, političko, ili ako on (krivac) dokaže da je molba za njegovo izručenje učinjena u cilju da se nad njim provede kaznena istraga ili da se on kazni za djelo političke prirode.*

3. Razmijena nota o proširenju⁷¹ Sporazuma o uzajamnom izdavanju krivaca od 6. prosinca 1900., u odnosu na određena mandatna područja od 7. prosinca 1927., 27. kolovoza 1928. i 22. listopada 1928. ne sadržava ništa glede klauzule iznimke političkog kaznenog djela, što znači da ona ostaje na snazi.

Pet ugovora koji se odnose na izmjene i dopune već postojećih ugovora, a koji glede klauzule iznimke političkog kaznenog djela ništa ne mijenjaju, nisu analizirani, iako su navedeni na popisu *supra*, te od ukupno 55 bilateralnih ugovora Republike Hrvatske sa 26 drugih država klauzulu iznimke političkog kaznenog djela sadržava čak 31 ugovor (ili 56,36%).

a) Od 31 ugovora 14 (ili 45,16%) odnosi se na izručenje (predaju) okrivljenika

1. Konvencija o izdavanju krivaca između Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i Albanske Republike⁷² od 22. lipnja 1926. u čl. 4. a) sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela:

Nema mjesta izručenju za političke zločine ili za djela, koja u vezi s takvim prijestupima, izuzev slučajeva, kad je djelo uglavnom čisti zločin (delikt). Neće se smatrati kao političko kazneno djelo, ni kao djelo u vezi sa sličnim kaznenim djelom, atentat na poglavara države, kad taj atentat predstavlja kazneno djelo ubojstva ili pokušaja ili sudioništva u tom kaznenom djelu.

⁷⁰ Vidi točku I. pod 1. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacije o sukcesiji (i sporazuma s Novim Zelandom), NN MU, br. 4/02 (tekst Sporazuma objavljen je u Službenim novinama Kraljevine Srbije br. 35 od 13. veljače 1901.).

⁷¹ Vidi točku I. pod 2. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacije o sukcesiji (i Sporazuma s Novim Zelandom) - NN MU, br. 4/02 (u Zbirici ugovora Društva naroda, knjiga lxxxiii, str. 490, Martens - II, xxix, str. 563).

⁷² Konvencija je objavljena 1929. (Službene novine, br. 117/29), a stupila je na snagu 17. svibnja 1929.

2. Ugovor s Australijom o uzajamnom izručenju krivaca⁷³, Beograd, 6. prosinca 1900., sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela u čl. 6. koja glasi:

Odbjegli krivac neće se izručivati ako je djelo, zbog kojeg se njegovo izručenje traži, političko, ili ako on (krivac) dokaže da je molba za njegovo izručenje učinjena u cilju da se nad njim provede kaznena istraga ili da se on kazni za djelo političke prirode.

3. Ugovor s Austrijom o izručenju⁷⁴, Beograd, 1. veljače 1982., sadržava članak 5. pod nazivom *Politička kaznena djela*. On glasi:

1. Izručenje se neće odobriti ako se traži zbog djela koje je prema mišljenju zamoljene države kazneno djelo političkog karaktera.

2. Kaznenim djelom političkog karaktera neće se smatrati djelo protiv života, uključujući tu i pokušaj i sudionništvo, te svako drugo kazneno djelo kod kojeg, uzimajući u obzir sve okolnosti pojedinačnog slučaja, a osobito način izvršenja, primijenjena ili zapriječena sredstva ili težinu nastalih ili očekivane posljedice, kriminalni karakter djela preteže nad političkim.

4. Konvencija o ekstradiciji i pravnoj pomoći u krivičnim stvarima između SFRJ i Kraljevine Belgije⁷⁵, Beograd, 4. lipnja 1971., sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela u članku 5. koji glasi:

1. Izručenje se neće odobriti ako zamoljena država smatra djelo za koje se izručenje traži političkim kaznenim djelom ili u vezi s takvim kaznenim djelom.

2. Napad na život koji nije učinjen u otvorenoj borbi neće se smatrati da je po sili zakona političko kazneno djelo što čini zapreku za izručenje.

3. Odredbe ovog člana ne diraju u obveze što su ih ugovornice preuzele ili će preuzeti na temelju međunarodnih višestranih konvencija.

5. Ugovor između SFRJ i Kraljevine Danske o međusobnoj predaji osuđenih lica radi izdržavanja kazne zatvora⁷⁶, Beograd, 28. listopada 1988., među slučajevima kad se predaja osuđene osobe neće izvršiti u čl. 6. st. 1. t. 2. navodi da je to i slučaj ako je djelo, prema mišljenju zamoljene države, kazneno djelo političkog karaktera.

⁷³ Ugovor je objavljen u Srpskim novinama br. 35/1901. pod nazivom *Ugovor o uzajamnom izdavanju krivaca između Srbije i Velike Britanije*, a stupio je na snagu 23. veljače 1901. Na osnovi članka 17. važnost Ugovora proširena je i na kolonije i posjede Velike Britanije, a u odnosu na Australiju zadržana je i nakon stjecanja njezine nezavisnosti.

⁷⁴ Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 2/83 od 1. 2. 1983., a stupio je na snagu 1. siječnja 1984.

⁷⁵ Tekst Sporazuma objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 9/73 od 1. 9. 1973.

⁷⁶ Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 5/89. od 1. 5. 1989.

6. Konvencija o izručivanju između SFRJ i Republike Francuske⁷⁷, Pariz, 23. rujna 1970. Klauzula iznimke političkog kaznenog djela dana je u odredbi čl. 4. prema kojoj se izručenje ne odobrava ako zamoljena strana djelo za koje se izručenje traži smatra političkim kaznenim djelom ili djelom općeg prava učinjenim u prvom redu u političkom cilju. Međutim, politički karakter kaznenog djela nije po sili zakona smetnja za izručenje ako je riječ o napadu na život pojedinaca koji nije izvršen u otvorenoj borbi. Odredbe ovoga članka ne diraju u obveze koje su strane ugovornice preuzele ili će ih preuzeti na osnovi međunarodnih višestranih konvencija.

7. Konvencija o izdavanju krivaca⁷⁸ s Italijom od 6. travnja 1922. Prema čl. 5. izručenje se, između ostaloga, neće dopustiti za političke krivice ili za djela s takvim krivicama, osim ako je djelo pretežno čisto kazneno djelo. Svako tumačenje o prirodi djela pridržano je istim člankom isključivo za vlasti zamoljene države.

8. Sporazum o uzajamnom izručenju krivaca⁷⁹ s Novim Zelandom od 6. prosinca 1900. sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela u čl. 6. prema kojem se bjegunac neće izručiti ako je djelo na temelju kojeg se izručenje traži političkog karaktera ili ako dokaže da se njegovo izručenje traži s ciljem da mu se sudi ili da ga se kazni zbog političkog kaznenog djela.

9. Sporazum o izdavanju⁸⁰ s Njemačkom od 26. studenog 1970. ima članak 3. koji nosi naslov *Politička kaznena djela*. U prvom stavku sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela prema kojoj se izručenje neće odobravati ako se traži zbog kaznenog djela koje je prema ocjeni zamoljene države političko kazneno djelo ili djelo povezano s takvim kaznenim djelom.

10. Konvencija o izdavanju krivaca⁸¹ sa SAD od 12/25. listopada 1901. u čl. 6. sadržava odredbu prema kojoj se odbjegli krivac neće izručiti ako je prijestup za koji se traži njegovo izručenje političkog karaktera ili ako on dokaže da je

⁷⁷ Tekst Konvencije objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 43/71.

⁷⁸ Tekst Konvencije objavljen u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 42/31.

⁷⁹ Vidi podtočku 1. točke I. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju sukcesije (s Novim Zelandom) - NN MU, br. 4/02. Tekst konvencije na engleskom jeziku na adresi <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1901/123.html>

⁸⁰ Tekst Sporazuma objavljen je u Službenom listu - Dodatak, br. 17/76 - opća sukcesija.

⁸¹ Tekst Konvencije objavljen je u Službenim novinama, br. 33/1902 - opća sukcesija.

traženje njegova izručenja u samom predmetu učinjeno u želji da mu se sudi ili da se kazni za prijestup političkog karaktera.

Nijedna osoba koju jedna od visokih ugovornica izruči drugoj ne podliježe suđenju, niti se može suditi ni kazniti ma za koje političko zločinstvo ili prijestup, ili ma za kakvo djelo s njim u svezi koje je ta osoba počinila prije svog izručenja.

Ako bi se pojavilo kakvo pitanje o tome spada li koji slučaj pod propise ovog članka, konačno će biti rješenje vlasti one vlade kojoj je upućen zahtjev za izručenje ili koja je izručenje odobrila.

11. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o izručenju⁸², Brdo kod Kranja, 8. srpnja 1994. Čl. 9. st. 1. propisuje kao prvi od sedam slučajeva kad se izručenje ne dopušta upravo ako se izručenje moli zbog djela koje je po mišljenju zamoljene države isključivo političko kazneno djelo ili kazneno djelo koje predstavlja povredu vojne obveze. U drugom stavku istog članka stoji da se kao kazneno djelo političkog karaktera neće smatrati djelo protiv života, uključujući i pokušaj i sudioništvo, kao i svako drugo kazneno djelo kod kojeg, uzimajući u obzir sve okolnosti pojedinačnog slučaja, a naročito način izvršenja, primijenjena ili zaprijećena sredstva ili težinu nastale ili očekivane posljedice, kriminalni karakter djela preteže nad političkim.

12. Konvencija sa Švicarskom Konfederacijom o izdavanju krivaca⁸³, Beč, 28. studenoga 1887., u čl. 6. propisuje da su politički zločini i prijestupi, a tako i vojnički prijestupi, izuzeti od ove konvencije. Posebno je utvrđeno da ni u kojem slučaju osoba koje je izručenje dopušteno ne može biti suđena ili kažnjena za kakav politički ili čisto vojnički prijestup učinjen prije izručenja, niti pak za kakvo djelo koje bi stajalo u vezi s kakvim sličnim prijestupom.

13. Konvencija o izdavanju između SFRJ i Republike Turske⁸⁴ od 17. studenoga 1973. Članak 4. nazvan *Politička kaznena djela* propisuje da se izručenje neće odobriti ako zamoljena strana smatra da je djelo zbog kojega se zahtijeva izručenje kazneno djelo političke naravi ili da je u svezi s takvim kaznenim djelom. Ugovornice se slažu da zbog običnog kaznenog djela ne zahtijevaju

⁸² Tekst Ugovora objavljen je u NN MU br. 5/95. Stupio je na snagu 10.4.1998. (Objava... - NN MU 6/98 i 5/99).

⁸³ Vidi pod točkom I. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju sukcesije (sa Švicarskom Konfederacijom) - NN MU, br. 1/97 (tekst sporazuma objavljen je u Službenim novinama Kraljevine Srbije, br. 83/1888).

⁸⁴ Tekst Konvencije objavljen je u SL SFRJ - Dodatak br. 47/75 - opća sukcesija.

izručenje koje se zahtijeva jedino radi progona ili kažnjavanja osobe iz rasnih, vjerskih i nacionalnih razloga ili iz razloga političkog uvjerenja. U st. 2. čl. 4. stoji da se prema stavku 1. ovog članka kaznenim djelima političke naravi ili kaznenim djelima u svezi s tim ne smatraju ova djela: a) napad na život, uključujući i pokušaj i sudioništvo, osim ako nije učinjen u otvorenoj borbi; b) kaznena djela za koja je obveza gonjenja utvrđena višestranim međunarodnim sporazumima. U navedenim slučajevima postoji obveza izručivanja u skladu s člankom 1.

14. Sporazum o uzajamnom izručenju krivaca između Kraljevine Srbije i Velike Britanije⁸⁵, Beograd, 6. prosinca 1900. Članak 6. glasi: *Odbjegli krivac neće se izručivati ako je djelo, zbog kojeg se njegovo izručenje traži, političko, ili ako on (krivac) dokaže da je molba za njegovo izručenje učinjena u cilju da se nad njim provede kaznena istraga ili da se on kazni za djelo političke prirode.*

Dakle, vrlo konciznu klauzulu iznimke političkog kaznenog djela prema kojoj se izručenje neće odobravati ako se traži zbog kaznenog djela koje je prema ocjeni zamoljene države političko kazneno djelo ili djelo povezano s takvim kaznenim djelom nalazimo u svega tri ugovora, i to s Danskom, Njemačkom i Švicarskom.

Dodatna alternativna mogućnost da i sam okrivljenik dokaže da je molba za njegovo izručenje učinjena s ciljem da se nad njim provede kaznena istraga ili da se on kazni za djelo političke prirode nalazi se u četiri ugovora: s Australijom, Novim Zelandom, SAD i Ujedinjenim Kraljevstvom.

Objašnjenje koja se kaznena djela neće smatrati političkim kaznenim djelima ni djelima u vezi sa sličnim kaznenim djelima nalazimo u šest ugovora: s Albanijom, Austrijom, Belgijom, Francuskom, Slovačkom i Turskom. Ugovor s Italijom također je na prvi pogled slično koncipiran, ali spominje da se klauzula iznimke političkog kaznenog djela neće primijeniti ako je riječ o *čistom kaznenom djelu* (bez objašnjenja na što se to točno odnosi).

⁸⁵ Vidi točku 1. pod 1. Odluke o objavljivanju dvostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacije o sukcesiji (i sporazuma s Novim Zelandom), NN MU br. 4/02 (tekst Sporazuma objavljen je u Službenim novinama Kraljevine Srbije br. 35 od 13. veljače 1901.).

b) Od 31 ugovora 11 njih (35,48%) odnosi se na pravnu pomoć u kaznenim stvarima:

1. Ugovor s Austrijom o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima⁸⁶, Beograd, 1. veljače 1982. Članak 4. predviđa slučajeve u kojima se pravna pomoć ne pruža, a pod c) navedena je klauzula iznimke političkog kaznenog djela. *Pravna pomoć se ne pruža: ...c) ako je djelo navedeno u zamolnici prema mišljenju zamoljene države kazneno djelo političkog karaktera ili vojno kazneno djelo.*

2. Sporazum između Vlade Republike Hrvatske, Vlade Bosne i Hercegovine i Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima⁸⁷, Split, 26. veljače 1996. (područje primjene - Federacija BiH).

Članak 26. sadržava odredbu koja državama ugovornicama omogućuje odbijanje pravne pomoći, između ostalog, i ako je zamolnica u svezi s djelom koje je po mišljenju zamoljene države političke ili vojne prirode.

3. Ugovor između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Narodne Republike Bugarske o uzajamnoj pravnoj pomoći⁸⁸, Sofija, 23. ožujka 1956.

U čl. 56. sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela. Tako se pravna pomoć neće pružati ako djelo za koje se vodi kazneni postupak, prema zakonima zamoljene države, nije sudski kažnjivo ili ako je ono političko ili čisto vojno kazneno djelo (koje se sastoji isključivo u povredi vojnih obveza).

4. Konvencija o uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima između SFRJ i Republike Francuske⁸⁹, Beograd, 29. listopada 1969., u čl. 2. a) sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela. Ona glasi: *Ova Konvencija se ne primjenjuje na kaznena djela koja zamoljena strana smatra političkim ili s njima povezanim djelima, vojnim ili fiskalnim djelima...*

5. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Makedonije o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima⁹⁰, potpisan u Skopju 2. rujna 1994. Odbijanje pravne pomoći regulirano je u članku 26. prema kojem će ugovorne stranke odbiti pravnu pomoć: ako djelo koje je navedeno u zamolnici po pravu

⁸⁶ Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 2/83 od 1. 2. 1983.

⁸⁷ NN MU br. 12/96.

⁸⁸ Tekst Ugovora objavljen u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 1/57 od 1.1.1957.

⁸⁹ Tekst Konvencije objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 16/71.

⁹⁰ NN MU br. 3/95. Ugovor je stupio na snagu 29. svibnja 1995. (Objava u NN MU 1/97).

zamoljene države nije kazneno djelo, ako bi udovoljenje zamolnici bilo u suprotnosti s pravnim poretkom zamoljene države i moglo bi slijedom toga, po mišljenju zamoljene države, ugroziti njezinu suverenost, sigurnost ili njezine druge bitne interese te ako je zamolnica u svezi s djelom koje je po mišljenju zamoljene države političko ili vojno kazneno djelo.

6. Ugovor s Njemačkom o pravnoj pomoći u kaznenim stvarima⁹¹ od 1. listopada 1971. ima članak 3. koji nosi naslov *Politička kaznena djela*. Već u prvom stavku sadržana je klauzula iznimke političkog kaznenog djela. Tako se pravna pomoć može odbiti ako se zamolnica odnosi na kazneno djelo koje je po ocjeni zamoljene države političko kazneno djelo ili djelo povezano s takvim kaznenim djelom.

7. Ugovor s Rumunjskom o pravnoj pomoći⁹² od 18. listopada 1960. u čl. 69. a) navodi da izručenju nema mjesta ako je osoba izručenje koje se traži izvršila kazneno djelo političke prirode.

8. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima⁹³, Zagreb, 7. veljače 1994., regulirao je odbijanje pravne pomoći u članku 28. Taj članak u točki 3. navodi da će države ugovornice odbiti pravnu pomoć ako je zamolnica u svezi s djelom koje je po mišljenju zamoljene države političko ili vojno kazneno djelo.

9. Ugovor između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima⁹⁴, potpisan u Beogradu 15. rujna 1997., u članku 27. navodi da će države stranke odbiti pravnu pomoć ako djelo koje je navedeno u zamolnici po pravu zamoljene države nije kazneno djelo te ako je zamolnica u svezi s djelom koje je po mišljenju zamoljene države političke ili vojne prirode.

10. Sporazum između Vlade SFRJ i Vlade Kraljevine Španjolske o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i izdavanju krivaca⁹⁵, Beograd, 8. srpnja 1980., u čl. 7. regulira razloge za odbijanje pravne pomoći. Među njima je i slučaj ako se

⁹¹ Tekst Ugovora objavljen u Službenom listu, br. 33/72- opća sukcesija.

⁹² Tekst Ugovora objavljen je u SL FNRJ - Dodatak, broj 8/ 61 - opća sukcesija.

⁹³ Tekst Ugovora objavljen je u NN MU br. 3/94. Stupio je na snagu 19.8.1995. (toč. 51 Objave... - NN MU 1/97).

⁹⁴ Tekst Ugovora objavljen je u NN MU br. 6/98. Stupio je na snagu 28.5.1998. (Objava ... NN MU 8/98).

⁹⁵ Vidi: podtočku 3. točke 1. Odluke o objavljivanju popisa dvostranih međunarodnih ugovora kojih je RH stranka na temelju sukcesije (s Kraljevinom Španjolskom) - NN MU br. 13/97 (tekst Sporazuma objavljen je u SL SFRJ - MU, br. 3/81).

zamolnica odnosi na kazneno djelo koje je prema ocjeni zamoljene države političko kazneno djelo ili djelo povezano s takvim kaznenim djelom. U sljedećem članku, koji nosi naslov *Politička kaznena djela*, navedeno je da se političkim kaznenim djelom ili s njim povezanim kaznenim djelom neće smatrati terorističko djelo protiv života, uključujući tu i pokušaj i sudioništvo (st. 1.), s tim da primjena prvog stavka ne dira u obveze što su ih stranke ugovornice preuzele ili će ih preuzeti na temelju drugoga višestranoga međunarodnog ugovora (st. 2.).

11. Konvencija između SFRJ i Republike Turske o sudskoj i pravnoj pomoći u kaznenim stvarima⁹⁶, Ankara, 8. listopada 1973. U čl. 3. st. 1. propisano je da se pravna pomoć može odbiti ako se zahtjev odnosi na kaznena djela koje zamoljena država smatra kaznenim djelom političke naravi ili da su u svezi s takvim kaznenim djelima. Sljedeći stavak propisuje da se kaznenim djelom političke naravi ili kaznenim djelom u svezi s njime prema prethodnom stavku ovog članka smatra: a) napad na život, uključujući i pokušaj i sudioništvo, osim ako nije učinjen u otvorenoj borbi; b) kaznena djela za koja je obveza gonjenja utvrđena višestranim međunarodnim sporazumima.

Od ukupno 11 ugovora koji se odnose na pravnu pomoć, a imaju klauzulu iznimke političkog kaznenog djela, u svega 2 ugovora (18,18%) (s Turskom i Španjolskom) navedeno je koja se kaznena djela neće smatrati kaznenim djelom političke naravi ili kaznenim djelom u svezi s njime, dok ostali ugovori sadržavaju samo načelnu odredbu tipa ... *države stranke odbit će pravnu pomoć ako djelo koje je navedeno u zamolnici po pravu zamoljene države nije kazneno djelo te ako je zamolnica u svezi s djelom koje je, po mišljenju zamoljene države, političke prirode...* Na taj se način ostavlja velika diskrecijska ovlast zamoljenoj državi u čak 81,81% slučajeva gdje ugovori sadržavaju tu klauzulu u ovoj domeni.

c) Od 31 ugovora njih 6 (19,35%) odnosi se na izvršenje odluka u kaznenim stvarima i reguliranje uzajamnih pravnih odnosa:

1. Ugovor s Austrijom o međusobnom izvršenju sudskih odluka u krivičnim stvarima⁹⁷, Beograd, 1. veljače 1982., sadržava članak 3. pod nazivom *Politička kaznena djela*. Glasi:

⁹⁶ Vidi podtočku 4. točke 1. Odluke ... (s Turskom) - NN MU br. 13/97 (tekst Konvencije objavljen je u SL SFRJ - MU br. 12/76).

⁹⁷ Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 2/83 od 1. 2. 1983.

1. Nadzor ili izvršenje neće se provesti ako je djelo na kojem se temelji sudska odluka prema mišljenju zamoljene države kazneno djelo političkog karaktera.

2. Neće se smatrati kaznenim djelom političkog karaktera djelo kod kojeg, uzimajući u obzir sve okolnosti pojedinačnog slučaja, osobito način izvršenja, primijenjena ili zapriječena sredstva ili težinu nastalih ili očekivanih posljedica, kriminalni karakter djela preteže nad političkim.

2. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Makedonije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima⁹⁸, potpisan u Skopju 2. rujna 1994. Članak 3. sadržava čak 10 situacija u kojima se izvršenje ili nadzor neće preuzeti, a pod točkom 2. u prvom stavku upravo je slučaj kada država izvršenja smatra da je djelo na kojem se temelji pravomoćna sudska odluka političke, vojne ili fiskalne prirode. Zamoljena država treba bez odgađanja izvršiti državu moliteljicu o tome što je poduzela u povodu zamolbe, a u slučaju odbijanja zamolbe za preuzimanje izvršenja ili nadzora, u cjelini ili djelomično, zamoljena država dužna je obrazložiti razlog ili razloge za odbijanje.

3. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima⁹⁹, Zagreb, 7. veljače 1994. Članak 3.(1) sadržava odredbu prema kojoj se izvršenje ili nadzor neće preuzeti ako država izvršenja smatra da je djelo na kojem se temelji pravomoćna sudska odluka političke, vojne ili fiskalne prirode.

4. Ugovor o uzajamnog pravnom saobraćaju između FNRJ i Republike Austrije¹⁰⁰, Beč, 16. prosinca 1954., sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela u čl. 20. koja glasi:

Dostavljanje se neće vršiti niti će se pružati pravna pomoć ako djelo koje je predmet kaznenog postupka, prema zakonima zamoljene države nije sudski kažnjivo ili ako ono predstavlja političko, čisto vojno ili fiskalno kazneno djelo.

Svi ugovori sadržavaju sličnu odredbu prema kojoj se izvršenje ili nadzor neće preuzeti ako država izvršenja smatra da je djelo na kojem se temelji pravomoćna sudska odluka političke prirode.

⁹⁸ NN MU br. 8/95. Ugovor je stupio na snagu 26. lipnja 1995. (Objava u NN MU 12/97).

⁹⁹ Tekst Ugovora objavljen je u NN MU br. 3/94. Stupio je na snagu 19.8.1995. (točka 46. Objave... - NN MU 1/97).

¹⁰⁰ Tekst Ugovora objavljen u SL FNRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 8/55.

Političko kazneno djelo kao iznimku ne spominju ugovori koji se odnose na uređenje međusobne pomoći u vođenju postupka u građanskim i trgovačkim stvarima, ugovori o razmjeni službenih publikacija, o izdavanju isprava o osobnom stanju i oslobođenju od legalizacije te o uzajamnom priznavanju i izvršenju odluka izbranih sudova i poravnanja zaključenih pred izbranim sudovima u trgovačkim stvarima te ostali ugovori koji reguliraju odnose u domeni građanskog i trgovačkog prava.

Međutim, takvu iznimku ne poznaju ni neki ugovori iz domene kaznenog prava kao npr.:

1. Ugovor o reguliranju pravnih odnosa u građanskim, porodičnim i krivičnim stvarima između SFRJ i Čehoslovačke Republike¹⁰¹ (Beograd, 20. siječnja 1964.)

2. Ugovor između SFRJ i ČSSR o međusobnoj predaji osuđenih osoba radi izdržavanja kazne zatvora¹⁰² (Prag, 23. svibnja 1989.)

3. Ugovor između FNRJ i SSSR o pravnoj pomoći u građanskim, porodičnim i krivičnim stvarima¹⁰³ (Moskva, 24. veljače 1962.)

b) Multilateralni međunarodni ugovori

Vijeće Europe - međunarodna pravna pomoć u kaznenim stvarima

1. Prema Zakonu o potvrđivanju Europske konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 20. travnja 1959. i Dodatnog protokola Europskoj konvenciji o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 17. ožujka 1978. pomoć se može odbiti (članak 2.):

a) ako se zamolba odnosi na djelo koje zamoljena stranka smatra političkim djelom, djelom povezanim s političkim djelom ili fiskalnim kažnjivim djelom, te

b) ako zamoljena stranka smatra da bi ispunjavanje zamolbe dovelo do narušavanja suvereniteta, sigurnosti, javnog poretka ili drugih bitnih interesa te zemlje.

¹⁰¹ Tekst Ugovora objavljen u SL SFRJ - Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 13/64.

¹⁰² Tekst Sporazuma objavljen u SL SFRJ - Međunarodni ugovori, br. 6/90.

¹⁰³ Vidi točku 6. Odluke... (s Ruskom Federacijom) - NN MU, broj 4/98. Ugovor je objavljen u SL FNRJ - Dodatak, br. 5/63.

Vijeće Europe - ekstradicija i kaznene stvari općenito

1. Zakon o potvrđivanju¹⁰⁴ Europske konvencije o izručenju od 13. prosinca 1957., Dopunskog protokola Europske konvencije o izručenju od 15. listopada 1975. i Drugog dopunskog protokola Europske konvencije o izručenju od 17. ožujka 1978. u članku 3. pod nazivom *Politička kaznena djela* u točki 1. navodi da se izručenje neće izvršiti ako kazneno djelo zbog kojeg se izručenje traži strana od koje se izručenje traži smatra političkim kaznenim djelom ili djelom povezanim s nekim političkim kaznenim djelom.

2. Konvencija o transferu osuđenih osoba¹⁰⁵ Vijeća Europe od 21. ožujka 1983. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

3. Konvencija o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenih kaznenim djelom¹⁰⁶ od 8. studenog 1990. u odjeljku 5., u članku 18. govori o odbijanju i odgađanju suradnje kao osnove odbijanja suradnje u st. 1. točki d): suradnja se može odbiti ako je kazneno djelo na koje se zahtjev odnosi političko ili fiskalno kazneno djelo.

4. Konvencija o kibernetičkom kriminalu¹⁰⁷ od 23. studenog 2001.

Pozivom na članak 27. stavak 1. točku 4a stranka primateljica zahtjeva može odbiti pružiti pomoć ako se zahtjev odnosi na djelo koje stranka primateljica smatra političkim djelom ili djelom povezanim s političkim djelom.

Ujedinjeni narodi - kaznene stvari - organizirani kriminal

1. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta od 15. studenog 2000., Protokol za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece, kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta od 15. studenog 2000. te Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda

¹⁰⁴ NN MU br. 14/94, Hrvatski sabor ratificirao 7. prosinca 1994., na snazi za RH od 25. travnja 1999.

¹⁰⁵ NN MU br. 14/94 i 5/01, Hrvatski sabor ratificirao 7. prosinca 1994., na snazi za RH od 1. svibnja 1995.

¹⁰⁶ NN MU br. 14/97, Hrvatski sabor ratificirao 19. rujna 1997., na snazi za RH od 1. veljače 1998.

¹⁰⁷ NN MU br. 9/02, Hrvatski sabor ratificirao 3. srpnja 2002., na snazi za RH od 1. srpnja 2004.

protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta¹⁰⁸ od 15. studenog 2000. ne sadržavaju klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

2. Protokol protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom¹⁰⁹, kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta od 31. svibnja 2001., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

3. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv nedozvoljenog prometa psihotropnim supstancama¹¹⁰ od 20. prosinca 1988. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

4. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije¹¹¹ od 31. listopada 2003. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

Vijeće Europe - kaznene stvari - korupcija

1. Građanskopravna konvencija o korupciji¹¹² od 4. studenog 1999. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

2. Kaznenopravna konvencija o korupciji¹¹³ od 27. siječnja 1999. u članku 37., pod nazivom *Pridržano pravo*, u st. 3. navodi da svaka država može u vrijeme potpisivanja ili polaganja svojeg instrumenta ratifikacije, prihvaćanja, odobravanja ili pristupanja izjaviti da može odbiti međusobnu pravnu pomoć prema članku 26 stavku 1. ako se zahtjev odnosi na prekršaj koji zemlja potpisnica kojoj je poslan zahtjev smatra političkim prekršajem.

Međutim, nijedna država ne smije prilikom primjene stavaka 1., 2. i 3. ovog članka uporabiti pridržano pravo s više od pet ovdje spomenutih propisa. Ne smije se uporabiti nikakvo dodatno pridržano pravo. Pridržano pravo koje se odnosi na predmete iste prirode glede članaka 4., 6. i 10. smatrat će se pridržanim pravom za samo jedan predmet.

¹⁰⁸ Konvencija i oba protokola objavljeni u NN MU br. 14/02, Hrvatski sabor ratificirao 7. studenog 2002., na snazi za RH od 29. rujna 2003.

¹⁰⁹ NN MU br. 11/04, Hrvatski sabor ratificirao 5. studenog 2004.

¹¹⁰ NN MU br. 4/94, RH je stranka od 8. listopada 1991. na temelju notifikacije o sukcesiji (tekst Konvencije objavljen u SL SFRJ, Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, broj 14/90).

¹¹¹ NN MU br. 2/05, Hrvatski sabor ratificirao 4. veljače 2005.

¹¹² NN MU br. 6/03, Hrvatski sabor ratificirao 27. veljače 2003., na snazi za RH od 1. studenoga 2003.

¹¹³ NN MU br. 11/0, Hrvatski sabor ratificirao 27. rujna 2000., na snazi za RH od 1. studenoga 2003.

Dodatni protokol¹¹⁴ uz Kaznenopravnu konvenciju o korupciji od 15. svibnja 2003. u članku 9. *Izjave i rezerve* navodi da je rezerva koju je neka stranka stavila u skladu s odredbama članka 37. Konvencije primjenjiva i na ovaj protokol, pod uvjetom da ta stranka ne izjavi suprotno u trenutku potpisivanja ili pri polaganju svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu.

Ujedinjeni narodi - kaznene stvari - korupcija

1. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije¹¹⁵ od 31. listopada 2003. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

Vijeće Europe - kaznene stvari - terorizam

1. Europska konvencija o suzbijanju terorizma¹¹⁶ iz 1977., kako je već navedeno, ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela, već naprotiv depolitizacijsku klauzulu u čl. 11. koja glasi:

U svrhe izručenja između država ugovornica, nijedno od sljedećih kaznenih djela neće biti smatrano političkim kaznenim djelom, djelom povezanim s političkim kaznenim djelom ili politički motiviranim kaznenim djelom:

a) *kazneno djelo u okviru domašaja Konvencije o suzbijanju nezakonite otmice zrakoplova, potpisane u Haagu 16.12.1970.;*

b) *kazneno djelo u okviru domašaja Konvencije o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva, potpisane u Montrealu 23.9.1971.;*

c) *teško kazneno djelo koje uključuje napad na život, fizički integritet ili slobodu međunarodno zaštićenih osoba, uključujući i diplomatske zastupnike;*

d) *kazneno djelo koje uključuje otmicu, uzimanje talaca ili teško protupravno oduzimanje slobode;*

e) *kazneno djelo koje uključuje uporabu bombe, granate, rakete, automatskog vatrenog oružja, pismo bombu ili paket bombu ako takva uporaba dovodi osobe u opasnost;*

f) *pokušaj počinjenja nekog od naprijed navedenih kaznenih djela ili sudjelovanje kao supočinitelj uz osobu koja počini ili pokuša počinuti takvo kazneno djelo.*

U sljedećem članku propisana je tzv. *fakultativna klauzula* prema kojoj države određena kaznena djela, pri razmatranju ekstradicijskog zahtjeva, mogu kvalificirati kao nepolitička.

¹¹⁴ NN MU br. 3/05, Hrvatski sabor ratificirao 1. travnja 2005.

¹¹⁵ NN MU br. 2/05, Hrvatski sabor ratificirao 4. veljače 2005.

¹¹⁶ Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o suzbijanju terorizma, NN MU br. 12/02. od 16. listopada 2002.

2. Protokol o izmjenama i dopunama¹¹⁷ Europske konvencije o suzbijanju terorizma iz 2003. godine stvorio je normativne pretpostavke da zamoljena država odbije zahtjev za izručenje ne samo na osnovi diskriminacijske klauzule u užem smislu već i ako smatra da bi izručenoj osobi u državi koja traži izručenje mogla biti izrečena ili nad njom izvršena smrtna kazna, osim ako država koja traži izručenje ne pruži dostatna jamstva da izručenoj osobi smrtna kazna neće biti izrečena, a ako bude izrečena, da neće biti izvršena (klauzula ljudskih prava). Ta je odredba za zamoljenu državu fakultativne naravi, što znači da ona ni na koji način ne prejudicira ishod njezine odluke o izručenju.

Ujedinjeni narodi - kaznene stvari - terorizam

1. Konvencija o kažnjivim djelima i nekim drugim radnjama počinjenim u zrakoplovima¹¹⁸, tzv. Tokijska konvencija iz 1963.

Klauzulu iznimke političkog kaznenog djela sadržava u čl. 2., a ona glasi: *Ne dovodeći u pitanje odredbe čl. 4. i s izuzetkom potreba sigurnosti zrakoplova kao i osoba u njemu, niti jedna odredba ove Konvencije ne može se tumačiti kao da dopušta ili obvezuje na primjenu bilo koje mjere u vezi s kaznenim djelima propisanim zakonima političke naravi ili zasnovanim na rasnoj ili vjerskoj diskriminaciji.*

2. Konvencija o suzbijanju nezakonite otmice zrakoplova¹¹⁹, tzv. Haaška konvencija iz 1970. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

3. Konvencija o suzbijanju nezakonitih postupaka protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva¹²⁰, tzv. Montrealska konvencija iz 1971.

Ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela, dapače u čl. 8. st. 1. navedeno je da će se kaznena djela smatrati kaznenim djelima koja podliježu

¹¹⁷ Zakon o potvrđivanju Protokola o izmjenama i dopunama Europske konvencije o suzbijanju terorizma, NN MU br. 3/05 od 20. travnja 2005.

¹¹⁸ RH je stranka na temelju sukcesije u ugovore bivše SFRJ. Notifikacija sukcesije objavljena je u NN MU br. 4/94. Izvorni tekst objavljen je u bivšem Sl. I. SFRJ MU br. 47/70 od 29. listopada 1970. (*Konvencija o krivičnim djelima i nekim drugim aktima izvršenim u zrakoplovima*).

¹¹⁹ RH je stranka na temelju sukcesije u ugovore bivše SFRJ, notifikacija sukcesije objavljena je u NN MU br. 4/94. Izvorni tekst objavljen je u bivšem SL MU br. 33/72 od 30. lipnja 1972.

¹²⁰ RH je stranka na temelju sukcesije u ugovore bivše SFRJ, notifikacija sukcesije objavljena je u NN MU br. 4/94. Izvorni tekst objavljen je u bivšem SL MU br. 33/72 od 30. lipnja 1972. (*Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva*).

izručenju u bilo kojem ugovoru o izručenju zaključenom između država stranaka, a države stranke obvezuju se uključiti ta kaznena djela kao kaznena djela koja podliježu izručenju u svaki ugovor o izručenju koji će kasnije međusobno zaključiti.

4. Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju kaznenih djela protiv osoba pod međunarodnom zaštitom¹²¹ iz 1973.

Ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela, dapače u čl. 8. st. 1. navedeno je da ako kaznena djela iz čl. 2. ove konvencije nisu svrstana u djela koja podliježu izručenju u bilo kojem ugovoru o izručenju zaključenom između država stranaka, smatrat će se da su ta kaznena djela uključena u te ugovore. Države stranke obvezuju se uključiti ta kaznena djela kao kaznena djela koja podliježu izručenju u svaki ugovor o izručenju koji će kasnije međusobno zaključiti.

5. Međunarodna konvencija protiv uzimanja talaca¹²² iz 1979.

Klauzulu iznimke političkog kaznenog djela ne sadržava, već je u čl. 9. riječ o tzv. antidiskriminacijskoj klauzuli koja glasi:

1. Zahtjevu za izručenje osumnjičenika koji je podnesen u skladu s ovom konvencijom neće se udovoljiti ako država stranka kojoj je takav zahtjev podnesen osnovano sumnja:

a) da je zahtjev za izručenjem u vezi s kaznenim djelom iz čl. 1. podnesen radi kaznenog progona ili kažnjavanja te osobe zbog njezine rasne pripadnosti, vjeroispovijedi, etničkog porijekla ili političkog uvjerenja, ili

b) da se položaju te osobe može nanijeti šteta:

i) iz jednog od razloga navedenih u točki a) ovog stavka, ili

ii) iz razloga što komunikacija te osobe s nadležnim tijelima države koja je ovlaštena štiti njezina prava ne može biti izvršena.

2. U vezi s kaznenim djelima određenim u ovoj konvenciji, u odnosima između država stranaka mijenjaju se odredbe svih ugovora i sporazuma o izručenju koji se primjenjuju između država stranaka, u mjeri u kojoj one nisu usklađene s ovom konvencijom.

U čl. 10. stoji da će se kaznena djela smatrati kaznenim djelima koja podliježu izručenju u bilo kojem ugovoru o izručenju zaključenom između

¹²¹ RH je stranka na temelju sukcesije u ugovore bivše SFRJ, notifikacija sukcesije objavljena je u NN MU br. 12/93. Izvorni tekst objavljen je u bivšem SL MU br. 54/76 od 10. prosinca 1976. (*Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju krivičnih djela protiv osoba pod međunarodnom zaštitom, uključujući diplomatske agente*).

¹²² Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije protiv uzimanja talaca objavljen je u SL SFRJ br. 9/84 od 2. studenoga 1984.

država stranaka, a da se države stranke obvezuju uključiti ta kaznena djela kao kaznena djela koja podliježu izručenju u svaki ugovor o izručenju koji će kasnije međusobno zaključiti. Ipak je člankom 14. propisano da se nijedna odredba ove konvencije ne može tumačiti tako da se opravdava narušavanje teritorijalne cjelovitosti ili političke neovisnosti država suprotno Povelji Ujedinjenih naroda.

6. Konvencija o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala¹²³ iz 1980. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

7. Konvencija o suzbijanju nezakonitih postupaka protiv sigurnosti pomorske plovidbe¹²⁴, tzv. Rimska konvencija iz 1988. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela. U čl. 11. stoji da će se kaznena djela navedena u čl.3., kao kaznena djela koja podliježu izručenju, smatrati uključenima u svaki sporazum o izručenju koji postoji između bilo kojih država stranaka, a da su države stranke obvezne uvrstiti takva kaznena djela koja podliježu izručenju u svaki ugovor o izručenju koji će međusobno sklapati.

8. Protokol za suzbijanje nezakonitih postupaka protiv sigurnosti nepokretnih platformi smještenih iznad epikontinentalnog pojasa¹²⁵, Montreal, 1988., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

9. Protokol o suzbijanju nezakonitih djela nasilja u zračnim lukama koje služe međunarodnom civilnom zrakoplovstvu¹²⁶ kojim se dopunjuje Konvencija o suzbijanju nezakonitih postupaka protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva od 23. rujna 1971. godine, Montreal, 1988., ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

10. Konvencija o obilježavanju plastičnih eksploziva u cilju otkrivanja¹²⁷ iz 1991. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

¹²³ NN MU br. 5/01 od 27. travnja 2001.

¹²⁴ Zakon o potvrđivanju Zakon o potvrđivanju Konvencije o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti pomorske plovidbe, NN MU br. 4/05 od 11. svibnja 2005.

¹²⁵ Zakon o potvrđivanju Protokola o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti nepokretnih platformi smještenih iznad epikontinentalnog pojasa, NN MU br. 4/05 od 11. svibnja 2005.

¹²⁶ Zakon o ratifikaciji Protokola o suzbijanju nezakonitih akata nasilja na aerodromima koji služe međunarodnom civilnom zrakoplovstvu kojim se dopunjuje Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva od 23. rujna 1971. objavljen je u SL SFRJ br. 14/89 od 27. listopada 1989.

¹²⁷ Zakon o potvrđivanju Konvencije o obilježavanju plastičnih eksploziva u cilju otkrivanja, NN MU br. 11/04 od 10. prosinca 2004.

11. Međunarodna konvencija za suzbijanje terorističkih napada eksplozivnim napravama¹²⁸ iz 1997. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela, već naprotiv depolitizacijsku klauzulu u čl. 11. koja glasi:

Niti jedno kazneno djelo navedeno u čl. 2. ne smatra se, u svrhe izručenja ili međusobne pravne pomoći, političkim kaznenim djelom ili kaznenim djelom povezanim s političkim kaznenim djelom ili kaznenim djelom nadahnutim političkim motivima. Sukladno tome, zahtjev za izručenjem ili međusobnom pravnom pomoći koji se temelji na takvom kaznenom djelu ne može biti odbijen isključivo na osnovi povezanosti s političkim kaznenim djelom ili kaznenim djelom povezanim s političkim kaznenim djelom ili kaznenim djelom nadahnutim političkim motivima. U sljedećem članku sadržava tzv. antidiskriminacijsku klauzulu.

12. Međunarodna konvencija o sprečavanju financiranja terorizma¹²⁹ iz 1999. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela, već naprotiv depolitizacijsku klauzulu u čl. 14. koja glasi:

Niti jedno kazneno djelo navedeno u čl. 2. ne smatra se, u svrhe izručenja ili međusobne pravne pomoći, političkim kaznenim djelom ili kaznenim djelom povezanim s političkim kaznenim djelom ili kaznenim djelom nadahnutim političkim motivima. Sukladno tome, zahtjev za izručenjem ili međusobnom pravnom pomoći koji se temelji na takvom kaznenom djelu ne može biti odbijen isključivo na osnovi povezanosti s političkim kaznenim djelom ili kaznenim djelom povezanim s političkim kaznenim djelom ili kaznenim djelom nadahnutim političkim motivima. U sljedećem članku sadržava tzv. antidiskriminacijsku klauzulu.

Konvencije - građanske stvari

1. Haška konvencija o građanskom postupku¹³⁰ od 1. ožujka 1954. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

2. Konvencija o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava¹³¹ od 5. listopada 1961. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

¹²⁸ Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije za suzbijanje terorističkih napada eksplozivnim napravama, NN MU br. 3/05 od 20. travnja 2005.

¹²⁹ Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije o sprečavanju financiranja terorizma, NN MU br. 16/03 od 17. listopada 2003.

¹³⁰ NN MU br. 4/94. RH je stranka od 8. listopada 1991. na temelju notifikacije o sukcesiji (tekst Konvencije objavljen u SL SFRJ, Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 6/62).

¹³¹ NN MU br. 4/94. RH je stranka od 8. listopada 1991. na temelju notifikacije o sukcesiji (tekst Konvencije objavljen u SL SFRJ, Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 101/62).

3. Konvencija o građansko-pravnim aspektima međunarodne otmice djece¹³² od 25. listopada 1980. ne sadržava klauzulu iznimke političkog kaznenog djela.

Od 33 višestrana ugovora kojih je RH stranka samo šest (ili 18,18%) sadržavaju klauzulu iznimke političkog kaznenog djela. Riječ je o konvencijama u pravilu starijeg datuma koje sadržavaju konciznu klauzulu iznimke političkog kaznenog djela. Naime, samo jedan ugovor (ili tek 5% od šest promatranih ugovora sa spomenutom klauzulom) iz ovog je desetljeća, a time i stoljeća. Pet prvonavedenih (ili 83,33%) konvencije su Vijeća Europe, a samo je jedna - posljednja (ili 16,67%) konvencija Ujedinjenih naroda. U novije vrijeme, osim što ne sadržavaju klauzulu iznimke političkog kaznenog djela, uočljiva je i tendencija da sve više ugovora ima depolitizacijsku, antidiskriminacijsku klauzulu ili klauzulu ljudskih prava. Ugovornice su očito složne da se u jedinstvenoj borbi protiv kriminaliteta država više neće moći koristiti kao utočište za počinitelje kvazipolitičkih delikata, ali također se vodilo računa i o tome da se ne smije otići u drugu krajnost te neopravdano kršiti temeljna ljudska prava i slobode.

1. Prema Zakonu o potvrđivanju Europske konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 20. travnja 1959. i Dodatnog protokola Europskoj konvenciji o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 17. ožujka 1978., pomoć se može odbiti (članak 2.): *a) ako se zamolba odnosi na djelo koje zamoljena stranka smatra političkim djelom, djelom povezanim s političkim djelom ili fiskalnim kažnjivim djelom...*

2. Zakon o potvrđivanju¹³³ Europske konvencije o izručenju od 13. prosinca 1957., Dopunskog protokola Europske konvencije o izručenju od 15. listopada 1975. i Drugog dopunskog protokola Europske konvencije o izručenju od 17. ožujka 1978. u članku 3. pod nazivom *Politička kaznena djela* u točki 1. navodi da se izručenje neće izvršiti ako kazneno djelo zbog kojeg se izručenje traži strana od koje se izručenje traži smatra političkim kaznenim djelom ili djelom povezanim s nekim političkim kaznenim djelom.

¹³² NN MU br. 4/94. RH je stranka od 8. listopada 1991. na temelju notifikacije o sukcesiji (tekst Konvencije objavljen u SL SFRJ, Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 7/91).

¹³³ NN MU br. 14/94. Hrvatski sabor ratificirao 7. prosinca 1994., na snazi za RH od 25. travnja 1999.

3. Konvencija o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenih kaznenim djelom¹³⁴ od 8. studenoga 1990. u odjeljku 5., članku 18. koji govori o odbijanju i odgađanju suradnje navodi kao osnove odbijanja suradnje u st. 1. točki *d*) *suradnja se može odbiti ako je kazneno djelo na koje se zahtjev odnosi političko ili fiskalno kazneno djelo.*

4. Konvencija o kibernetičkom kriminalu¹³⁵ od 23. studenoga 2001.

Pozivom na članak 27. stavak 1. točku 4a stranka primateljica zahtjeva može odbiti pružiti pomoć ako se zahtjev odnosi na djelo koje stranka primateljica smatra političkim djelom ili djelom povezanim s političkim djelom.

5. Kaznenopravna konvencija o korupciji¹³⁶ od 27. siječnja 1999. u članku 37. pod nazivom *Pridržano pravo*, u st. 3. navodi da svaka država može u vrijeme potpisivanja ili polaganja svojeg instrumenta ratifikacije, prihvaćanja, odobravanja ili pristupanja izjaviti da može odbiti međusobnu pravnu pomoć prema članku 26. stavku 1. ako se zahtjev odnosi na prekršaj koji zemlja potpisnica, kojoj je poslan zahtjev, smatra političkim prekršajem.

6. Konvencija UN-a o kažnjivim djelima i nekim drugim radnjama počinjenim u zrakoplovima¹³⁷, tzv. Tokijska konvencija iz 1963.

Klauzulu iznimke političkog kaznenog djela sadržava čl. 2., a ona glasi: *Ne dovodeći u pitanje odredbe čl. 4. i s izuzetkom potreba sigurnosti zrakoplova kao i osoba u njemu, niti jedna odredba ove konvencije ne može se tumačiti kao da dopušta ili obvezuje na primjenu bilo koje mjere u vezi s kaznenim djelima propisanim zakonima političke naravi ili zasnovanim na rasnoj ili vjerskoj diskriminaciji.*

¹³⁴ NN MU br. 14/97. Hrvatski sabor ratificirao 19. rujna 1997., na snazi za RH od 1. veljače 1998.

¹³⁵ NN MU br. 9/02. Hrvatski sabor ratificirao 3. srpnja 2002., na snazi za RH od 1. srpnja 2004.

¹³⁶ NN MU br. 11/00. Hrvatski sabor ratificirao 27. rujna 2000., na snazi za RH od 1. studenoga 2003.

¹³⁷ RH je stranka na temelju sukcesije u ugovore bivše SFRJ. Notifikacija sukcesije objavljena je u NN MU br. 4/94, a izvorni tekst objavljen je u bivšem Sl. l. SFRJ MU br. 47/70 od 29. listopada 1970. (Konvencija o krivičnim djelima i nekim drugim aktima izvršenim u zrakoplovima).

4. ZAKLJUČAK

Politički utjecaj na interpretaciju pravnih pojmova i ekspresije u izvorima međunarodnog kaznenog prava može se načelom neizručenja za političke delikte koristiti kao pravnim razlogom za neizručenje. Tada čak i međunarodni zločini, pa i ratni zločini i terorizam, mogu biti pogrešno tumačeni, običan kriminal može postati politički, a pravo i njegova načela svode se na iluziju. Primjera za to ima dosta, ali je na svu sreću više onih u međunarodnoj suradnji koji se približavaju ili su identični ispravnom tumačenju načela međunarodnog kaznenog prava, pa i načela neizručenja za političke delikte. Preostaju veliki naponi da se postojeći izvori toga prava usklade s tim načelima, da se uklone razlike koje postoje, da se revidiraju nejasne, nedovoljno određene i općenite formulacije u ekstradicijskom pravu. Tada će i u njihovoj primjeni raznih manipulacija s političkim deliktima, vjerujem, biti manje.

Provedena analiza iznimke političkog kaznenog djela u međunarodnim ugovorima pokazala je da od ukupno 55 bilateralnih ugovora Republike Hrvatske sa 26 drugih država klauzulu iznimke političkog kaznenog djela sadržava čak 31 ugovor (ili 56,36%). Od 33 višestrana ugovora kojih je RH stranka, samo 6 (ili 18,18%) sadržavaju klauzulu iznimke političkog kaznenog djela. Riječ je o konvencijama u pravilu starijeg datuma koje sadržavaju konciznu klauzulu iznimke političkog kaznenog djela, preciznije rečeno - samo jedan ugovor (ili tek 5% od 6 promatranih ugovora sa spomenutom klauzulom) iz ovog je stoljeća, od čega su pet (ili 83,33 %) konvencije Vijeća Europe, a samo jedna (ili 16,67 %) Ujedinjenih naroda.

U novije vrijeme, osim što ugovori ne sadržavaju klauzulu iznimke političkog kaznenog djela, uočljiva je i tendencija da ih sve više ima antidiskriminacijsku klauzulu ili klauzulu ljudskih prava. Ugovornice su očito složne da se u jedinstvenoj borbi protiv kriminaliteta država više neće moći koristiti kao utočište za počinitelje kvazipolitičkih delikata, ali se također vodilo računa i o tome da se ne smije otići u drugu krajnost te neopravdano kršiti temeljna ljudska prava i slobode.

Summary

Sandra Vračan *

**EXEMPTION FROM POLITICAL CRIME LIABILITY IN
INTERNATIONAL TREATIES**

The political influence on the interpretation of legal concepts and expression in the sources of international criminal law may take the principle of non-extradiction for political offences as a legal reason for non-extradiction. In such cases, even international crimes, including war crimes and terrorism may be misinterpreted, ordinary crime may become political, and law and legal principles may be reduced to mere illusion. There have been many examples of this, but fortunately there are more examples of international cooperation which are close, or identical, to the correct interpretation of the principles of international criminal law, and even the principles of non-extradiction for political offences. Substantial efforts should be made to harmonize the existing sources of law with these principles, to eliminate existing differences, and to revise ambiguous and overgeneralized formulations in extradition law. I believe that this will reduce the manipulations with political offences in their application.

Key words: political crime; international treaties; clause of exemption from political crime liability

* Sandra Vračan, LL. B., Family Centar of the City of Zagreb, Ulica grada Chicaga 13, Zagreb

Zusammenfassung

Sandra Vračan **

DIE AUSNAHME DER POLITISCHEN STRAFTAT
IN INTERNATIONALEN VERTRÄGEN

Politische Einflussnahme auf die Auslegung von Rechtsbegriffen und áausdrücken in den Quellen den Internationalen Strafrechts kann das Prinzip der Nichtauslieferung für politische Delikte als Rechtsgrund für die Verweigerung der Auslieferung benutzen. Dadurch können selbst internationale Verbrechen, einschließlich Kriegsverbrechen und Terrorismus, falsch interpretiert werden und gewöhnliche Kriminalität kann zu politischer werden, was die Rolle des Rechts und seiner Prinzipien auf Wunschdenken reduziert. Hierfür gibt es Beispiele genug, doch glücklicherweise überwiegen in der internationalen Zusammenarbeit jene, die der korrekten Auslegung der Prinzipien des Internationalen Strafrechts und auch der Nichtauslieferung für politische Delikte nahe kommen oder gar mit ihnen übereinstimmen. Es werden große Bemühungen erforderlich sein, um die geltenden einschlägigen Rechtsquellen mit diesen Grundsätzen in Einklang zu bringen, aktuelle Differenzen zu beseitigen und die unklaren, vagen und allgemeinen Formulierungen im Auslieferungsrecht zu revidieren. Danach wird es in seiner Anwendung m. E. auch weniger Manipulation mit politischen Delikten geben.

Schlüsselwörter: politische Straftat; internationale Verträge; Ausnahmeklausel für politische Straftaten

** Sandra Vračan, Juristin, Familienzentrum der Stadt Zagreb, Ulica grada Chicaga 13, Zagreb